ŽEMAITIJOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ DIREKCIJOS DIREKTORIUS
ĮSAKYMAS

DĖL ŽEMAITIJOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ DIREKCIJOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR DARBUOTOJŲ, DIRBANČIŲ PAGAL DARBO SUTARTIS SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJŲ PATVIRTINIMO

2022 m. rugpjūčio 2 d. Nr. V-40
Ožtakiai

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 4 - 6 punktais, 27 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 6 punktu, Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos nuostatų, patvirtintų Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2022 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. V-32 „Dėl regioninių parkų ir rezervatų direkcijų reorganizavimo, reorganizavimo sąlygų aprašų bei Aukštaitijos, Dzūkijos-Suvalkijos, Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos saugomų teritorijų direkcijų nuostatų patvirtinimo“, 24, 27.1, 27.2 punktais:

1. T v i r t i n u:
1.1. Pirmosios pagalbos suteikimo instrukciją Nr. 2 (pridedama);
1.2. Tarnybinio automobilio vairuotojo saugos ir sveikatos instrukciją Nr. 3 (pridedama);
1.3. Benzininės vejapjovės, krūmapjovės naudojimo saugos ir sveikatos instrukciją Nr. 4 (pridedama);
1.4. Specialisto, atsakingo už archyvo tvarkymą saugos ir sveikatos instrukcija Nr. 5 (pridedama);
1.5. Darbuotojo, dirbančio kopijavimo aparatu, saugos ir sveikatos instrukcija Nr. 6 (pridedama);
1.6. Dirbančiojo su kilnojamais elektros įrankiais. Instrukcija Nr. 7 (pridedama);
1.7. Žemo slėgio garo ir vandens šildymo katilų kūriko saugos ir sveikatos instrukcija Nr. 8 (pridedama);
1.8. Valytojo saugos ir sveikatos instrukcija Nr. 9 (pridedama);
1.9. Traktorininko ir nuotolinio valdymo operatoriaus saugos ir sveikatos instrukcija Nr. 10 (pridedama).
2. N u r o d a u Bendrųjų reikalų skyriui su šiuo įsakymu supažindinti visus Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos darbuotojus.
3. Įsakymo vykdymo kontrolę pavedu direktoriaus pavaduotojui.

Direktorius Mindaugas Balčiūnas

Ūkvedys

Tomas Makaris
2022 rugpjūčio 2 d.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos
direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

PIRMOSIOS PAGALBOS SUTEIKIMO INSTRUKCIJA NR. 2

I SKYRIUS
BENDROJI DALIS

1. Svarbiausios sėkmės sąlygos, teikiant pirmąją pagalbą nukentėjusiems nelaimingų atsitikimų atvejais, yra teikiančio pagalbą asmens veiksmų greitumas ir teisingumas.

2. Bendrosios pirmosios pagalbos suteikimo taisyklės:

2.1. išsiaiškinti nelaimingo atsitikimo situaciją ir nustatyti nukentėjusiojo būklę;

2.2. prieš teikiant pirmąją pagalbą, įsitikinti, kad tai yra saugu. Jei situacija pavojinga gyvybei, sveikatai (pravažiuojantis transportas, kritimo pavojus, griūvantys, krentantys daiktai, gaisras, nuodingos medžiagos, elektros srovė, nukentėjęs žmogus agresyvus, ar galite užsikrėsti pavojinga liga), teikti pirmąją pagalbą draudžiama. Imtis priemonių pavojingai situacijai pakeisti (gesinti gaisrą, išjungti elektros srovę, kviesti pagalbą, naudoti apsaugos priemones ir t.t.);

2.3. nenaudoti priemonių, kurios gali pabloginti nelaimingo atsitikimo situaciją (pvz.: nejungti elektros prietaisų, nedegti degtukų, jei aplinkoje yra sprogiųjų dujų mišinio – gamtinių dujų, benzino garų ir t. t.);

2.4. nebloginti nukentėjusiojo būklės (pvz.: netraukti jo iš sudaužyto transporto įtarus, kad lūžęs stuburas);

2.5. išnešti nukentėjusįjį iš pavojingos aplinkos, nutraukti žalingą veiksnį;

2.6. pirmąją pagalbą teikti kuo skubiau;

2.7. jei nukentėjęs žmogus sužalotas keliose vietose ar keliais būdais, pirmąją pagalbą pradėti nuo to sužalojimo, kuris pavojingiausias gyvybei (pvz.: stipraus kraujavimo stabdymas, gaivinimas, žaizdų tvarstymas, imobilizacija);

2.8. jei yra daug nukentėjusiųjų, pirmiausia pagalbą teikti tiems, kurių gyvybei gresia didžiausias pavojus;

2.9. esant reikalui, iškviesti greitąją medicinos pagalbą **bendruoju pagalbos telefonu 112**.

3. Kiekvienas privalo mokėti greitai ir teisingai atpalaiduoti asmenį, nukentėjusį nuo elektros srovės, daryti išorinį (netiesioginį) širdies masažą ir dirbtinį kvėpavimą, sustabdyti kraujavimą, perrišti žaizdą ir nudegimus, pritvirtinti įtvarą lūžimų atvejais, teikti pagalbą užspringus, praradus sąmonę, pernešti ir pervežti nukentėjusįjį.

4. Delsiant ir ilgai ruošiantis, nukentėjęs asmuo gali mirti.

5. Jei nukentėjusysis nekvėpuoja ir neapčiuopiamas jo pulsas (1 pav.), reikia nedelsiant teikti jam pirmąją pagalbą, o ne laikyti mirusiu. Daryti išvadą, kad nukentėjęs yra miręs, gali tik gydytojas.

1 pav. Nukentėjusiojo būklės įvertinimas

6. Gaivinimo rezultatai bus teigiami tik tada, jei nuo širdies sustojimo praėjo ne daugiau kaip 4 minutės, todėl pirmoji pagalba turi būti teikiama tuojau pat ir, jei tai įmanoma, nelaimės vietoje.

7. Visus dirbančiuosius įstaigoje reikia periodiškai supažindinti:

7.1. su pirmosios pagalbos teikimo būdais nukentėjusiems;

7.2. kaip atpalaiduoti nuo elektros srovės nukentėjusį asmenį (praktiškai apmokyti);

7.3. su gaivinimo principais.

8. Įstaigos darbuotojai, dirbantys galimos profesinės rizikos sąlygomis (veikiami kenksmingų veiksnių ar dirbantys pavojingą darbą), privalo įgyti pirmosios pagalbos teikimo žinių ir įgūdžių. Šiuos užsiėmimus turi pravesti kompetentingi medicinos ir technikos bei inžinerijos darbuotojai.

9. Kad pirmoji pagalba būtų suteikta laiku ir efektyvi, personalo nuolatinio buvimo vietose turi būti pirmosios pagalbos rinkiniai (2 pav.)

2 pav. Pirmosios pagalbos rinkiniai

10. Pirmosios pagalbos rinkiniai laikomi gerai matomose, atitinkamai paženklintose vietose (3 pav.).

3 pav. Pirmosios pagalbos rinkinio ženklinimas

11. Kad pirmoji pagalba būtų organizuota teisingai, reikia vykdyti šias sąlygas:

11.1. įstaigoje turi būti paskirti asmenys, atsakingi už pirmosios pagalbos rinkiniuose esančių priemonių papildymą ir būklę;

11.2. turi būti organizuota griežta ir sistemingai vykdoma kontrolė.

12. Pirmosios pagalbos rinkinyje turi būti jame esančių priemonių aprašymas.

II SKYRIUS
PIRMOSIOS PAGALBOS SUTEIKIMAS SUŽEISTAJAM

13. Prieš pradedant teikti pirmąją pagalbą sužeistajam reikia švariai nusiplauti rankas, pagal galimybę dezinfekuoti jas (4 pav.).

1. Sušlapinti **2. Išmuilinti** **3. Gerai įtrinti tarp pirštų (20 sekundžių)**

4. Nuskalauti **5. Nusausinti**

4 pav. Rankų plovimas

14. Žaizdos negalima plauti vandeniu, barstyti milteliais ir tepti tepalais.

15. Negalima šluostyti nuo žaizdos smėlio, žemių ir pan. Reikia tik atsargiai pašalinti nešvarumus, esančius aplink žaizdą.

16. Jeigu iš žaizdos stipriai bėga kraujas, iš pradžių reikia sustabdyti kraujavimą (žr. III skyrių).

17. Kad nešvarumai nepatektų į žaizdą, valyti reikia nuo žaizdos kraštų išorės link; nuvalytos odos plotelį, prieš perrišant žaizdą, reikia patepti žaizdų dezinfekavimo tirpalu.

18. Iš žaizdos negalima šalinti kraujo krešulių, kad nesukeltume stipraus kraujavimo.

19. Perrišant žaizdą, negalima rankomis liesti tos raiščio dalies, kuri bus dedama ant pačios žaizdos.

20. Žaizdą aprišti steriliu tvarsčiu. Juostinis tvarstis paprastai vyniojamas iš kairės į dešinę (5 pav.) nuo plonesnės kūno dalies link storesnės taip, kad kiekviena tvarsčio vija glaudžiai prispaustų pusę pirmosios pločio. Kad tvarstis nenusivyniotų ar nenusmuktų, tvarstymo pradžioje ir pabaigoje vyniojama po kelias tvirtinamąsias vijas.

5 pav. Žaizdos tvarstymas

21. Kai nėra sterilaus tvarsčio, paviršinę žaizdą galima aprišti švaria laidyne išlyginta nosine arba išlygintu bet kokios medžiagos gabalu.

22. Įdrėskimai apiplaunami žaizdų dezinfekavimo tirpalu ir aprišami.

23. Esant bet kokiai giliai žaizdai, būtina kvalifikuota chirurginė pagalba.

III SKYRIUS
KRAUJAVIMAS

24. Kraujavimas būna (6 pav.):

24.1. kapiliarinis - iš paviršinių žaizdų kraujas teka lašais;

24.2. veninis - iš žaizdos kraujas teka lėtai, palyginti gausiai, o iš gilesnių žaizdų (pjautinių, durtinių) nenutrūkstamai plūsta tamsiai raudonas kraujas;

24.3. arterinis - pavojingiausias iš visų kraujavimų. Iš žaizdos pulsuojančia srove veržiasi skaičiai raudonas kraujas.

a) Arterinis *b) Veninis* *c) Kapiliarinis*

6 pav. Kraujavimo rūšys

25. Norint sustabdyti kraujavimą, reikia:

25.1. pakelti kraujuojančią galūnę (7 pav.);

7 pav. Kraujavimo stabdymas

25.2. kraujuojančią žaizdą uždengti gniutulu, padarytu iš tvarstomosios medžiagos, ir žaizdos neliečiant pirštais, prispausti iš viršaus; tokioje padėtyje laikyti 3-4 min. (8 pav.);

8 pav. Kraujuojančios žaizdos tvarstymas

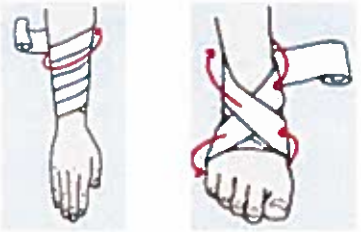
25.3. nustojus kraujuoti, ant pirminės tvarstomosios medžiagos reikia uždėti dar vieną pagalvėlę ir sužeistą vietą tvarstyti truputį paveržiant (9 pav.);

9 pav. Žaizdos tvarstymas

25.4. stebėti, kad nesutriktų pažeistos galūnės kraujo apytaka.

26. Tvarstyti ranką ar kojį reikia iš apačios į viršų, t. y. nuo pirštų kūno link (10 pav.).

10 pav. Rankos ir kojos tvarstymas

27. Kraujavimas iš vidaus organų yra labai pavojingas gyvybei. Vidinio kraujavimo požymiai:

27.1. ryškus veido išbalimas;

27.2. silpnumas;

27.3. dažnas pulsas;

27.4. dusulys;

27.5. galvos svaigimas;

27.6. troškulys;

27.7. sąmonės netekimas.

28. Vidinio kraujavimo atvejais reikia:

28.1. skubiai kviesti gydytoją;

28.2. nukentėjusiajam suteikti visišką ramybę;

28.3. neduoti nukentėjusiam gerti;

28.4. traumos vietoje uždėti pūslę su ledu ar šaltu vandeniu.

29. Greitai sustabdyti kraujavimą galima prispaudus pirštais kraujuojančią kraujagyslę prie atitinkamo kaulo aukščiau žaizdos. Spausti reikia gana stipriai:

29.1. **apatinės veido dalies** - prispaudžiant žandikaulio arteriją prie apatinio žandikaulio krašto (11 pav. A);

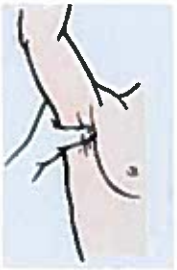
11 pav. A Kraujavimo stabdymas

29.2. **smilkinio ir kaktos** - vietinis prispaudimas, sterilus spaudžiamasis tvarstis, jo prispaudimas ranka (11 pav. B);

11 pav. B Kraujavimo stabdymas

29.3. **pažasties ir peties** (arti peties sąnario) - prispaudžiant po raktikauliu esančią arteriją prie kaulo, duobutėje virš raktikaulio (11 pav. C);

11 pav. C Kraujavimo stabdymas

29.4. **dilbio** - prispaudžiant peties arteriją peties viduryje iš vidinės pusės (11 pav. D);

11 pav. D Kraujavimo stabdymas

29.5. **plaštakos ir pirštų** - prispaudžiant dvi arterijas apatiniame dilbio trečdalyje prie plaštakos (11 pav. E);

11 pav. E Kraujavimo stabdymas

29.6. **blauzdos** - prispaudžiant šlaunies arteriją prie dubens kaulų (11 pav. F);

11 pav. F Kraujavimo stabdymas

29.7. **pėdos** - prispaudžiant arteriją, einančią per pėdos nugarėlę.

30. Jei nėra galūnės kaulų lūžimų, kraujavimą galima sustabdyti sulenkiant galūnę per sąnarį (12 pav.):

30.1. paraitoti kelnes arba rankovę;

30.2. iš bet kokios medžiagos padarius gniužulą įdėti jį į duobutę, kuri susidaro sulenkus sąnarį, esantį aukščiau sužeistos vietos;

30.3. kiek galima smarkiau sulenkti sąnarį, esantį virš gniužulo;

30.4. ranką ar kojį tokioje padėtyje surišti arba pririšti prie nukentėjusio liemens.

12 pav. Kraujavimo sustabdymas sulenkiant galūnę per sąnarį

31. Kai sulenkti galūnės per sąnarį negalima ar žaizda ne galūnėje, reikia uždėti spaudžiamąjį tvarstį.

32. Kraujui tekant iš nosies, reikia:

32.1. nukentėjusįjį pasodinti, o galvą šiek tiek palenkti į priekį;

32.2. virš ir ant nosies uždėti šaltą kompresą;

32.3. į nosį įkišti gabaliuką vatos arba marlės ir pirštais suspausti šnerves.

33. Jei kraujas teka iš burnos ar vemiant krauju, nukentėjusį žmogų paguldyti ant šono ir skubiai iškviesti gydytoją.

IV SKYRIUS
PIRMOJI PAGALBA NUDEGUS

34. Nudegimai būna:

34.1. terminiai - dėl ugnies, garų, karštų daiktų ir medžiagų poveikio (13 pav.);

13 pav. Terminis nudegimas

34.2. cheminiai - dėl rūgščių, ir šarmų poveikio (14 pav.);

14 pav. Cheminis nudegimas

34.3. elektriniai - dėl elektros srovės ir elektros lanko poveikio (15 pav.).

15 pav. Elektrinis nudegimas

35. Nudegimai būna keturių laipsnių (16 pav.):

1 laipsnis **2 laipsnis** **3 laipsnis** **4 laipsnis**

16 pav. Nudegimų laipsniai

35.1. pirmasis - odos paraudimas ir patinimas;

35.2. antrasis - pūslių susidarymas;

35.3. trečiasis - paviršinių ir gilesnių odos sluoksnių apmirimas;

35.4. ketvirtasis - odos suanglėjimas, raumenų, sausgyslių ir kaulų pakenkimai.

36. **Terminiai ir elektriniai nudegimai:**

36.1. užsidegus nukentėjusiojo rūbams, reikia greitai ant jo užmesti paltą ar kitą standų audinį arba užgesinti liepsną vandeniu;

36.2. negalima bėgti degant rūbams;

36.3. teikiant pagalbą, negalima nukentėjusio odos liesti rankomis, tepti tepalais, alyvomis, vazelinu, barstyti geriamąja soda, krakmolu ir pan.;

36.4. negalima prapjauti pūslės, šalinti prilipusios prie nudegusios vietos mastikos, kanifolijos ar kitokių smalingų medžiagų;

36.5. jeigu yra galimybė atvėsinti nuplikytą odos plotą šaltu vandeniu, reikia kiek galima skubiau tai padaryti. Nuplikytą odą užtenka šaldyti apie 5 minutes iškart po nelaimės;

36.6. jei nudegimas yra I ar II laipsnio ir apima nedidelį plotą, pakenktą vietą reikia aprišti sterilia medžiaga (17 pav.);

17 pav. Nudegimo vietos aprišimas sterilia medžiaga

36.7. nuo apdegusios vietos negalima plėšti drabužių ar avalynės – juos reikia atsargiai perkirpti ir nuimti;

36.8. jei nuimti drabužių neįmanoma, ant jų reikia uždėti sterilų tvarstį ir skubiai gabenti į gydymo įstaigą;

36.9. esant gausiems nudegimams, nukentėjusį, jo neišrengiant, reikia suvynioti į švarią paklodę ar kitą audinį, šiltai apkloti, pagirdyti šilta arbata ir suteikti visišką ramybę, kol atvyks gydytojas;

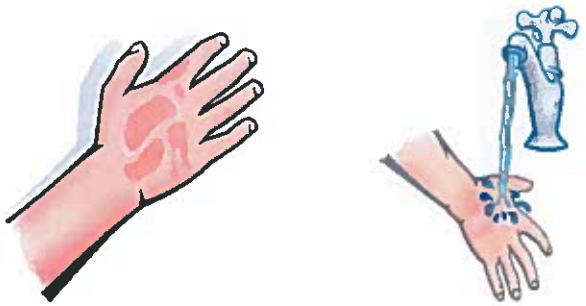
36.10. esant pirmiems šoko požymiams (stiprus išbalimas, paviršutiniškas kvėpavimas, vos apčiuopiamas pulsas), reikia nuraminti nukentėjusįjį, žmogų paguldyti taip, kad gyvybiškai svarbūs organai (galvos smegenys, širdis ir kt.) būtų pakankamai aprūpinami krauju: paguldyti ant nugaros, nuleisti galvą, pakelti kojas aukščiau širdies lygio;

36.11. apdegusį veidą reikia uždengti sterilios marlės skarele;

36.12. apdegus akis, reikia dėti ant akių šaltus pavilgus ir nedelsiant gabenti nukentėjusįjį pas gydytoją.

37. **Cheminiai nudegimai:**

37.1. norint kuo greičiau sumažinti cheminės medžiagos koncentraciją ir veikimo laiką, reikia nudegintą vietą 15-20 min. plauti greitai tekančio šalto vandens srove iš čiaupo (18 pav.) arba kibiro;

18 pav. Cheminės medžiagos koncentracijos ir veikimo laiko sumažinimas

37.2. kai rūgščių ar šarmų patenka ant odos per rūbus, juos reikia nuplauti vandeniu nuo rūbų, o paskui atsargiai perkirpus nuvilkti nuo nukentėjusiojo;

37.3. jei ant kūno sieros rūgšties ar šarmai patenka sausu pavidalu, juos reikia šalinti sausa vata ar gabalėliu medžiagos, po to stropiai vandeniu nuplauti pakenktas odos vietas;

37.4. tolesnė pagalba tokia pati, kaip ir terminių nudegimų atvejais;

37.5. rūgščiai patekus į burną ar akis tirpalo, garų ar dujų pavidalu, skubiai reikia akis ir burną praplauti dideliu vandens kiekiu ir kuo skubiau iškviesti gydytoją ar kreiptis į gydymo įstaigą;

37.6. jei rūgščių ar šarmų patenka į stemplę, reikia skubiai iškviesti gydytoją;

37.7. kol gydytojas atvyks, nukentėjusįjį reikia paguldyti, šiltai apkloti, ant pilvo uždėti šaltą daiktą (skausmui sumažinti), iš burnos šalinti seiles ir gleives;

37.8. nukentėjusiajam pradėjus dusti, reikia daryti dirbtinį kvėpavimą **„iš burnos į nosį“** būdu, nes burnos gleivinė nudeginta;

37.9. plauti skrandžio, dirbtinai sukeliant vėmimą, negalima;

37.10. jei nukentėjęs vemia pats, reikia duoti išgerti ne daugiau kaip tris stiklines vandens;

37.11. suteikus pirmąją pagalbą, nukentėjusįjį reikia skubiai gabenti į gydymo įstaigą.

V SKYRIUS
GAIVINIMO BŪDAI

38. Prieš pradėdamas gaivinimą, gaivintojas turi labai greitai įvertinti situaciją ir galimus pavojus: transporto judėjimą, krintančias nuolaužas, sklindančius dūmus, ugnį, dujas ir kt., ir imtis visų įmanomų atsargumo priemonių.

39. Labai svarbus pirmosios pagalbos veiksmų nuoseklumas. Jų sekai atsiminti naudojama formulė **P–P–P (Patikrink, Paskambink, Padėk).**

40. Patikrinamas asmens sąmoningumas atsargiai jį pajudinant ir paklausiant „kaip jaučiatės?“.

19 pav. Pirmosios pagalbos veiksmų nuoseklumas

41. Jeigu žmogus atsako ar sujuda, jo padėties keisti nereikia (jei negresia pavojus, pavyzdžiui, dėl automobilių judėjimo, krintančių nuolaužų, toksiškų dūmų ir dujų); įvertinama jo būklė, jei reikia, kviečiama pagalba ir asmuo nuolat stebimas.

42. Jeigu žmogus neatsako (nesąmoningas), kviečiama pagalba.

43. **Patikrinama, ar laisvi kvėpavimo takai:** pastumiamas žemyn apatinis žandikaulis, pražiodinamas nukentėjusysis ir pažiūrima, ar nėra svetimkūnių, dantų protezų, gleivių. Jei yra, įkišamas rodomasis pirštas į burną ir kablio formos judesiu jie pašalinami.

44. **Nustatoma, ar žmogus kvėpuoja**: atveriami kvėpavimo takai, stebima, ar juda krūtinės ląsta, klausoma, ar girdėti kvėpavimas ir (ar) jaučiamas oro judėjimas skruostu (akies kampu). Tai turi trukti ne ilgiau kaip 10 sekundžių.

45. **Yra du pagrindiniai kvėpavimo takų atvėrimo būdai:**

45.1. galvos atlošimas / smakro pakėlimas. Galvos atlošimas netaikomas įtariant kaklo ar stuburo traumą;

45.2. žandikaulio patraukimas taikomas įtariant kaklo stuburo traumą arba kai pirmasis metodas yra neefektyvus.

46. Jeigu žmogus kvėpuoja ir yra nesąmoningas, jį reikia paguldyti ant šono ir nuolat stebėti. Įtarus stuburo traumą, to daryti negalima. Būtina stebėti kvėpavimą ir laukti, kol atvyks greitoji medicinos pagalba.

47. Labai svarbu **kuo skubiau kviesti pagalbą.**

48. Kai gaivintojas yra vienas, **kviečiant pagalbą gaivinimas gali būti sustabdytas ne ilgiau kaip 2 minutėms.**

49. Esant daugiau nei vienam gaivintojui, **vienas iš jų pradeda gaivinimą, kitas – kviečia pagalbą.**

50. Jeigu žmogus nekvėpuoja, pradėti taikyti gaivinimo metodiką daryti krūtinės ląstos paspaudimus ir įpūtimus:

50.1. nukentėjusį paguldyti aukštielninką ant kieto pagrindo, atsiklaupti šalia jo ant kelių;

50.2. atlaisvinti drabužius, rasti krūtinkaulį;

50.3. ant krūtinkaulio vidurio dėti rankas - rankos per alkūnę turi būti ištiestos, rankų delnai atversti 90^0 kampu, kad būtų siaura prispaudžianti plokštuma; gaivintojo pečių juosta turi būti vienoje vertikalioje plokštumoje su gaivinamojo krūtinkauliu;

20 pav. Krūtinės ląstos paspaudimai

50.4. **30 kartų spausti vidutinio stiprumo judesiais**. Paspaudimų greitis – mažiausiai apie 100 kartų per minutę, bet ne daugiau kaip 120 kartų per minutę (daugiau kaip vienas paspaudimas per sekundę); paspaudimų gylis – ne mažiau kaip 5 cm, bet ne daugiau kaip 6 cm.

51. Dirbtinis kvėpavimas atliekant burna į burną ar burna į nosį: atlošti galvą, išvalyti burną. Įpūsti 2 kartus per 5 sekundes. Po vidutinio įkvėpimo pūsti tolygiai (nepūsti staigiai, daug, nes oras gali patekti į skrandį, o grįžęs skrandžio turinys į plaučius). Pučiant pro burną, užspausti nosį, o pučiant pro nosį užčiaupti burną, pakeliant apatinį žandikaulį ir užspaudžiant lūpas. Kitą kartą pūsti tik išėjus orui iš gaivinamojo plaučių.

21 pav. Dirbtinis kvėpavimas

52. Periodiškai tikrinti, ar nukentėjusysis pradėjo kvėpuoti.

53. Gaivinti, kol atvyks medikai arba pats nukentėjusysis pradės kvėpuoti.

54. Jei gaivintojas dėl kokių nors priežasčių negali atlikti dirbtinio kvėpavimo, turi daryti tik krūtinės ląstos paspaudimus.

55. Esant skilvelių virpėjimui, skilvelių plazdėjimui ar skilvelinei tachikardijai (nėra pulso), atliekama defibriliacija (elektrošokas).

56. Visi modernūs defibriliatoriai sukonstruoti taip, kad įjungus aparatas pats pasako, ką reikia daryti.

57. Ant defibriliatoriaus dėžės surašyti ir pirmieji gaivinimo veiksmai, kuriuos turi atlikti pagalbą teikiantis žmogus.

22 pav. Defibriliatorius

58. Jeigu žmogus pradeda pats kvėpuoti, bet lieka be sąmonės, jį paguldyti ant šono ir nuolat stebėti jo būklę. Kvėpavimui išnykus, žmogų tuoj pat versti ant nugaros ir pradėti gaivinti.

59. **Užspringusiojo gaivinimas:**

59.1. viršutinių kvėpavimo takų obstrukciją gali sukelti svetimkūnis. Dažniausiai tai atsitinka valgant. Svetimkūnis gali sukelti dalinę arba visišką kvėpavimo takų obstrukciją;

59.2. esant dalinei kvėpavimo takų obstrukcijai, jei žmogus yra sąmoningas ir gali smarkiai kosėti, prašoma, kad jis pats kosėtų ir kvėpuotų. Gaivintojas neturi trukdyti pacientui pačiam pašalinti svetimkūnį iš kvėpavimo takų, tačiau lieka prie jo ir jį stebi. Jeigu tokiu būdu svetimkūnis nepašalinamas, reikia kviesti greitąją medicinos pagalbą;

59.3. esant visiškai kvėpavimo takų obstrukcijai, žmogus negali kvėpuoti, kalbėti ar kosėti ir dažniausiai plaštaka laiko apglėbęs kaklą. Reikėtų paklausti, ar jis užspringo. Jei yra visiška kvėpavimo takų obstrukcija, žmogus greitai praras sąmonę. Jei nesuteiksime pagalbos tuoj pat, žmogus mirs;

59.4. **veiksmai:** penkis kartus suduoti į tarpumentę. Jei nukentėjęs vis tiek lieka užspringęs, atlikti penkis Heimlicho stūmius: užspringusįjį apglėbti iš nugaros (jei ligonis guli, atsitūpti virš jo), vienos rankos kumštį uždėti žemiau jo krūtinkaulio (tarp šonkaulių lanko apačios ir bambos), kita ranka sugriebti kumštį. Tada greitu, stipriu judesius spustelėti į save ir į viršų. Besiveržd ama plaučiuose susidariusi oro srovė gali atverti kvėpavimo takus. **Šiuos veiksmus atlikite pakaitomis,**

kol žmogus atsprings arba neteks sąmonės;

23 pav. Heimlicho stūmiai

59.5. jeigu užspringęs asmuo yra nesąmoningas, reikia atverti kvėpavimo takus, pražiodyti. Jeigu burnoje matomas svetimkūnis, jį pašalinti ir, jei reikia, pradėti kraujotakos ir kvėpavimo atstatymą.

VI SKYRIUS
RAIŠČIŲ PATEMPIMAS IR IŠNIRIMAS

60. Patempti raiščiai, išniręs sąnarys įmobilizuojami ir standžiai apvyniojami tvarsčiu, kad nejudėtų (24 pav.). Jei pažeista kūno dalis judės, dėl stipraus skausmo nukentėjusįjį gali ištikti šokas.

24 pav. Patempti raiščiai

61. Nukentėjusįjį reikia paguldyti ir ant sužeistos vietos uždėti pūslę su ledu ar šaltu vandeniu.

VII SKYRIUS
KAULŲ LŪŽIAI

62. Kaulų lūžiai būna uždari ir atviri (25 pav.).

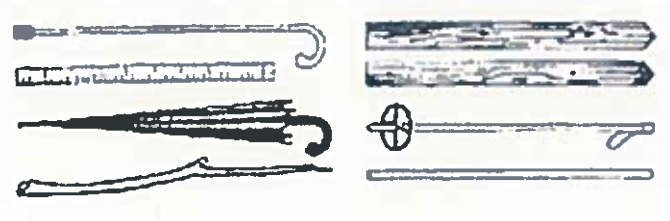
Uždaras *Atviras*

25 pav. Kaulų lūžiai

63. Uždaras lūžis – kai kaulo lūžgaliai nepažeidžia aplinkinių audinių. Atviras kaulo lūžis praduria (pažeidžia) odą, todėl pirmiausia lūžis tvarstomas kaip žaizda.

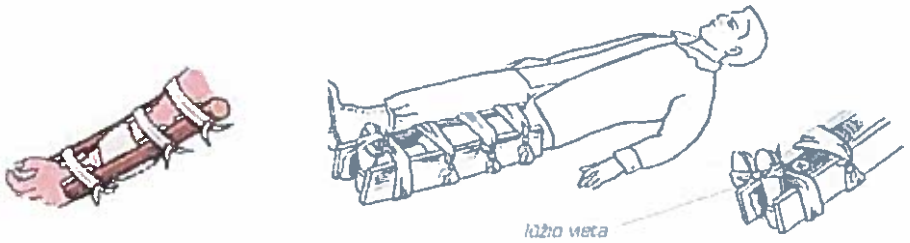
64. Drabužiai, kurie trukdo suteikti pagalbą, nuvelkami ir, jei reikia, perkerpami; nuaunama avalynė.

65. Svarbiausia imobilizuoti pažeistą vietą taip (fiksuoti lūžusius kaulus), kad nejudėtų lūžgaliai. Tam dedami įtvarai. Geriausiai tinka specialūs metaliniai (vieliniai) įtvarai. Kai įvykio vietoje nėra specialių įtvarų, naudojami bet kokie parankiniai daiktai: lentelės, faneros gabalai, lazdelės, kartono plokštės, metalinės sijos ir kt. (26 pav.).

26 pav. Imobilizacijos priemonės

66. Dedant įtvarus, reikia nespausti ir nesužeisti minkštų audinių, todėl įtvarai apvyniojami marle arba kita plona medžiaga, prieš tai padėjus vatos, vilnos, šieno, samanų (27 pav.).

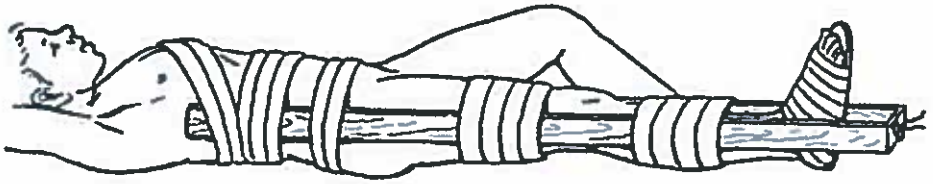

27 pav. Kaulo lūžio imobilizacija

67. Įtvarai dedami iš išorinės ir iš vidinės pusės. Jie turi apimti abu sąnarius, tarp kurių yra lūžęs kaulas. Įtvarai tvirtinami marliniais tvarsčiais, vyniojant juos nuo galūnės apačios į viršų. Jei nėra tvarsčių, galima naudoti diržą arba virvę.

68. Dedant įtvarą, negalima tampyti pažeistos galūnės, mėginti atstatyti deformuotą vietą.

69. **Šlaunikaulio lūžis ir kelio kaulo lūžis per sąnarį** (28 pav.):

28 pav. Įtvaro dėjimas esant šlaunikaulio lūžiui ir kelio kaulo lūžiui per sąnarį

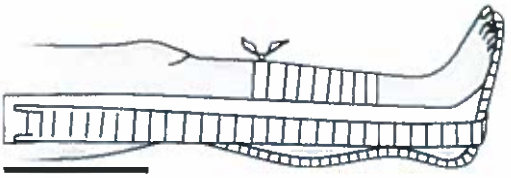
69.1. įtvarą reikia dėti ant visos kojos ir pėdos;

69.2. šiuo atveju geriausia tinka mediniai įtvarai, kurių vienas dedamas prie kojos išorinės pusės nuo kulno iki pažasties, kitas - prie kojos vidinės pusės nuo kulno iki kirkšnies;

69.3. įtvarai tarpusavyje surišami;

69.4. neturint specialių įtvarų, lūžęs šlaunikaulis įtveriamas trimis ilgais parankiniais įtvarais iš nugaros ir abiejų kojos šonų, fiksuojant klubo, kelio ir čiurnos sąnarius.

70. Blauzdos kaulo lūžis: įtvaras dedamas nuo pirštų galų iki viršutinio šlaunies trečdalio iš abiejų pusių fiksuojant kelio ir čiurnos sąnarius (29 pav.).

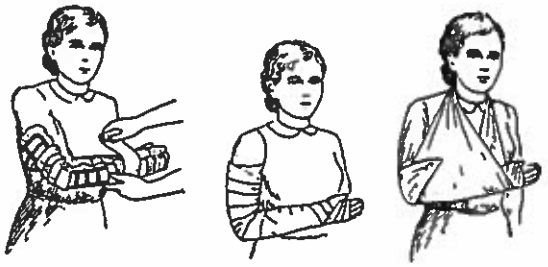
29 pav. Įtvaro dėjimas esant blauzdos kaulo lūžiui

71. Rankos kaulo lūžis: ranka fiksuojama sulenkta per alkūnės sąnarį stačiu kampu. Įtvaras dedamas nuo pirštų galų iki alkūnės (30 pav.).

30 pav. Įtvaro dėjimas esant rankos kaulų lūžiui

72. **Žasto kaulo lūžis ir raktikaulio lūžis** (31 pav.):

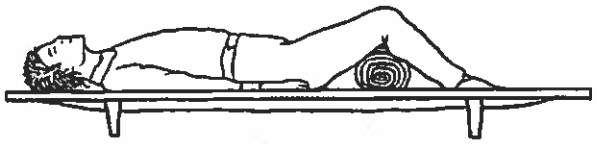
31 pav. Įtvaro dėjimas esant žasto kaulo lūžiui ir raktikaulio lūžiui

72.1. įtvaras turi fiksuoti peties, alkūnės ir riešo sąnarius;

72.2. neturint tinkamų įtvarų, galima ranką sulenkti stačiu kampu per alkūnės sąnarį, parišti ant kaklo skarele, diržu ar, užlenkus švarko kampą, prisegti;

72.3. po to plačiu tvarsčiu ir rankšluosčiu pritvirtinti ją prie krūtinės.

73. **Dubens kaulo lūžis** (32 pav.):

32 pav. Esant dubens kaulo lūžiui

73.1. lūžus dubens kaului, nukentėjusiajam dubens sritis standžiai subintuojama;

73.2. prilaikomas ne mažiau kaip trijų žmonių (vienas iš jų prilaiko dubenį) nukentėjusysis guldomas ant lentos arba tiesiai ant neštuvų sulenktomis kojomis po keliais padedant ritinėlį.

74. Visais atvejais galimo lūžio vietoje dedamas šaltas kompresas, pūslė su ledu ar šaltu vandeniu.

75. Stengtis malšinti skausmą ir kuo greičiau kreiptis į gydymo įstaigą.

VIII SKYRIUS
SAULĖS SMŪGIS. ŠILUMOS SMŪGIS. PERKAITIMAS

76. Saulės smūgį sukelia saulės spinduliai, šilumos smūgį žmonės gauna dirbantys perpildytose, karštose, blogai vėdinamose patalpose.

77. Nukentėjęs nuo saulės smūgio žmogus būna jautrus šviesai, skundžiasi patamsėjimu akyse, pilvo skausmu, vėliau jis pradeda viduriuoti. Labai sunkiais atvejais prasideda traukuliai, žmogus vemia, sunerimsta, o dažnai netenka ir sąmonės.

78. Gavusiam šilumos smūgį šie simptomai ryškėja greičiau. Dažnai be ryškesnių išankstinių simptomų nukentėjęs žmogus netenka sąmonės.

79. Nukentėjusįjį reikia paguldyti pavėsyje arba šaltoje patalpoje, atsagstyti sagas ir atidengti krūtinę. Ant galvos, kaklo ir krūtinės dėti šaltus kompresus, vėdinti (vėduokle, ventiliatoriumi) (33

pav.). Nardinti viso kūno į šaltą vandenį negalima.

33 pav. Nukentėjusio gaivinimas

80. Jeigu nukentėjęs žmogus nepraradęs sąmonės, jam reikia duoti gerti šalto gėrimo, geriausiai mineralinio vandens.

81. Negalima duoti alkoholinių gėrimų.

82. Visais atvejais kuo greičiau iškviesti gydytoją.

IX SKYRIUS
NUŠALIMAS IR BENDRAS NUŠALIMAS

83. Nušalimas labiausiai priklauso nuo oro temperatūros.

84. Drėgnu ir vėjuotu oru nušąlama greičiau. Nuo šalčio susiaurėja kraujagyslės, dėl to tam tikra kūno dalis gauna nepakankamai kraujo, oda pabąla.

85. Jeigu laiku nesuteikiama pirmoji pagalba, audiniai apmiršta.

86. Skiriami keturi nušalimo laipsniai (34 pav.):

Pirmasis nušalimo laipsnis | Antrasis nušalimo laipsnis | Trečiasis nušalimo laipsnis | Ketvirtasis nušalimo laipsnis

34 pav. Nušalimo laipsniai

86.1. pirmasis - odos pabalimas; atšildžius lieka rausva dėmė;

86.2. antrasis - pūslių susidarymas;

86.3. trečiasis - nušalusi vieta pamėlusi, oda nepaslanki; atšildžius atsiranda kraujingų žaizdų;

86.4. ketvirtasis - nušalusios kūno dalys, audiniai apmiršta.

87. Svarbiausias pirmosios pagalbos tikslas - kuo greičiau atstatyti kraujotaką.

88. Sušalęs žmogus nešamas į kambario temperatūros patalpą, sušildomas jį užklojant.

89. Šildyti nušalusias vietas delnais (jei nėra kitų galimybių).

90. Jei nušalo galūnės, nepamiršti nuimti žiedų ar kitų papuošalų (atšylant galūnės gali tinti).

91. Jeigu nušalimas yra pirmojo laipsnio, atšalusias kūno dalis reikia palaikyti kambario temperatūros vandenyje.

92. Nukentėjusiajam su antrojo arba trečiojo laipsnio nušalimu, pirmoji pagalba teikiama vidutiniškai šiltoje patalpoje.

93. Nušalusios kūno vietos uždengiamos steriliu tvarsčiu ir sutvarstomos.

94. Sutvarstytos kūno dalys susukamos į minkštą storą audinį (antklodę, megztinį).

95. Jei nukentėjęs asmuo sąmoningas, duoti jam gerti drungno ar šilto gėrimo. Negalima duoti gerti karštų gėrimų.

96. Po to suvynioti į šiltą antklodę ir kuo greičiau nuvežti į gydymo įstaigą.

97. Ketvirtojo laipsnio sušalimas - tai bendras organizmo pakenkimas, kurį sukelia šaltis. Dažniausia sušąla pervargę, paliegę, išsekę asmenys. Iš pradžių jaučiamas nuovargis, mieguistumas, žmogus netenka jėgų, o nukritus kūno temperatūrai, ir sąmonės.

98. **Negalima:** kaitinti nušalusių kūno vietų karštu vandeniu, karšta pūsle, laikyti prie ugnies, glausti prie radiatorių, šildyti naudojant plaukų džiovintuvą, trinti nušalusią vietą sniegu ar kitu šiurkščiu daiktu (audiniu), nes galima sužaloti odą.

X SKYRIUS
APALPIMAS

99. **Apalpimas** - tai trumpalaikis sąmonės netekimas, kurį sukelia staigus galvos smegenų kraujotakos nepakankamumas (35 pav.). Paprastai dažniau alpsta nėščios moterys, nusilpę, taip pat labilios, tai yra silpnos, nervų sistemos žmonės. Alpstama pervargus, ilgai būnant tvankioje patalpoje ir stovint vienoje vietoje, iš baimės pamačius žaizdą, kraują.

35 pav. Apalpimas

100. Apalpimą gali sukelti skausmas arba emocijos, todėl kartais jis dar vadinamas nerviniu šoku. Būdinga tai, kad prieš tai žmogus nusiskundžia galvos svaigimu, pykinimu, temimu akyse ir tik paskui krenta. Dažnai alpdamas žmogus ant žemės nusileidžia lengvai, smarkiai neužsigaudamas.

101. Apalpęs asmuo būna išblyškęs, oda išpilta šalto prakaito, kojos, rankos šaltos. Tikrinant pulsą arterijos srityje, dažnai jis jaučiamas silpnas ar neapčiuopiamas, tik kartais retas ar padažnėjęs. Apalpimas trunka 20-40 sekundžių, paskui žmogus atgauna sąmonę.

102. Teikiant pirmąją pagalbą apalpusiajam svarbiausia, kad kraujas pasiektų galvos smegenis. Pirmiausia jį reikia paguldyti taip, kad galva būtų žemiau, o kojos pakeltos aukščiau širdies lygio, nes taip pagerėja smegenų kraujo apytaka (36 pav.). Patariama atsegti veržiančius drabužius ties kaklu, krūtine ir liemeniu, vyrams atrišti kaklaraištį. Reikėtų atidaryti langą arba duris, kad būtų daugiau gryno oro bei deguonies, duoti pauostyti amoniako, juo patrinti smilkinius. Galima šaltu vandeniu apšlakstyti veidą, kaklą, krūtinę, paploti ligoniui per veidą delnais arba rankšluosčiu, sumirkytu šaltame vandenyje. Apžiūrėti, ar krisdamas žmogus neužsigavo galvos, ar nesusižeidė. Esant galimybei, pamatuoti arterinį spaudimą, jei jis būtų per žemas, skubiai kviesti greitąją medicinos pagalbą. Labai susilpnėjus kvėpavimui, retais atvejais reikia daryti gaivinimą.

36 pav. Gaivinimas apalpus

103. Nukentėjusiajam pradėjus atsigauti, reikėtų jį nuraminti ir padėti pamažu atsisėsti. Tinkamai pasirūpinus apalpusiu žmogumi, jis greitai visiškai atsigauna. Jei po 3 minučių nukentėjusysis neatgauna sąmonės, aplinkiniai turėtų iškviesti greitąją medicinos pagalbą.

XI SKYRIUS
ELEKTROS TRAUMOS

104. Elektros traumą gali sukelti tiek aukštos, tiek žemos įtampos elektros srovė, žaibas.

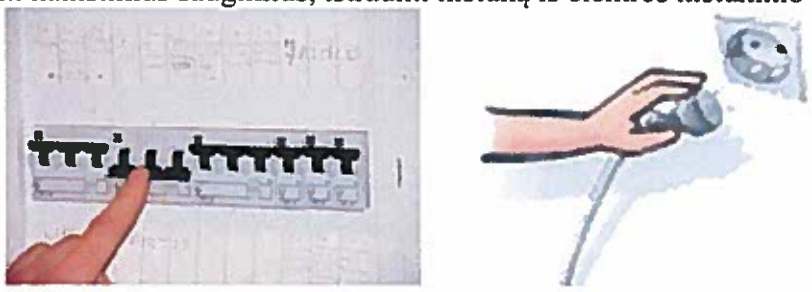
105. Elektros srovės sužalojimo atvejais reikia nukentėjusįjį kuo greičiau atpalaiduoti nuo elektros srovės, nes nuo srovės veikimo trukmės priklauso elektros traumos sunkumo laipsnis (37 pav.).

37 pav. Nukentėjusiojo atpalaidavimas nuo elektros srovės

106. Prisilietus prie įtampą turinčių srovinių dalių, daugeliu atveju prasideda savaiminis mėšlungiškas raumenų susitraukimas ir bendras sujaudinimas, dėl to gali sutrikti arba visai sustoti kvėpavimo organų ir kraujotakos veikla.

107. Jei nukentėjusysis laidą laiko rankose, tai pirštai gali būti taip stipriai susispaudę, kad bus neįmanoma išlaisvinti laido iš jo rankų, todėl teikiant pagalbą visų pirma reikia išjungti įtampą toje įrenginio dalyje, kurią liečia nukentėjęs asmuo. Atjungti reikia išjungiklio ar kito atjungiančio aparato pagalba arba išsukti kamštinius saugiklius, ištraukti kištuką iš elektros kištukinio lizdo (38 pav.).

38 pav. Elektros srovės atjungimas

108. Jei įrenginio neįmanoma pakankamai greitai atjungti, reikia imtis priemonių nukentėjusįjį atpalaiduoti nuo srovinių dalių, kurias jis liečia. Tai daryti galima imant už jo sausų drabužių, bet vengiant prisiliesti prie greta esančių metalinių daiktų ir drabužiais neapdengtų nukentėjusio kūno dalių.

109. Jeigu nukentėjusysis yra aukštai, įrenginį atjungus ir atpalaidavus nukentėjusįjį nuo elektros srovės, jis gali nukristi. Tuo atveju reikia imtis priemonių, užtikrinančių nukentėjusiojo saugumą.

110. Atjungiant įrenginį, kartu gali būti atjungtas ir elektros apšvietimas, todėl, jei nepakankamas natūralus apšvietimas, reikia užtikrinti apšvietimą iš kito šaltinio, tačiau neuždelsiant įrenginio atjungimo ir pagalbos nukentėjusiam suteikimo.

111. Reikia iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba vežti į gydymo įstaigą, nes elektros srovės poveikis gali pasireikšti ir vėliau (pvz.: sutrikti širdies ritmas).

XII SKYRIUS
SMEGENŲ SUTRENKIMAS

112. Pirmiausia reikia stengtis, kad nukentėjusiojo kvėpavimo takai būtų laisvi.

113. Be sąmonės esantis žmogus guldomas ant šono arba ant nugaros, bet galva turi būti pasukta į šoną (39 pav.).

39 pav. Sąmonės netekusio gaivinimas

114. Tokioje padėtyje nukentėjusysis negali uždusti nuo užkritusio liežuvio ar vėmalų.

115. Skubiai kviesti greitąją medicinos pagalbą.

XIII SKYRIUS
PIRMOJI PAGALBA ĮKANDIMŲ ATVEJU

116. Įkandus gyvatei ar nuodingiems vabzdžiams, atsiranda galvos svaigimas, pykinimas, vėmimas, kartus skonis ir sausumas burnoje, padažnėja pulsas, širdies plakimas, dusulys, mieguistumas.

117. Įkandimo vietoje oda parausta, patinsta (40 pav.), atsiranda deginantis skausmas.

40 pav. Gyvatės įkandimas

118. Pirmoji pagalba įkandus gyvatei:

118.1. nepanikuoti - mirtis nuo gyvatės įkandimo ištinka retais atvejais;

118.2. vengti nereikalingų judesių – judant nuodai greičiau pasiskirsto kūne;

118.3. neskubėti užspausti žaizdos, leisti pakraujuoti 15-30 sekundžių – išbėgs dalis nuodų;

118.4. kuo greičiau nuplauti žaizdą švariu vandeniu su muilu (jei yra galimybė) ir uždėti šaltą kompresą – šaltis malšina skausmą ir patinimą, trukdo nuodams išplisti kūne;

118.5. nuimti apyrankes, žiedus, laikrodį – veržia tinstant pažeistai vietai;

118.6. kiek įmanoma skubiau kreiptis medicininės pagalbos.

119. Negalima:

119.1. prideginti įkandimo vietos;

119.2. daryti pjūvių;

119.3. užveržti galūnių;

119.4. duoti gerti alkoholio;

119.5. siurbti nuodus iš žaizdos.

120. Nukentėjusįjį reikia kuo skubiau pristatyti į gydymo įstaigą.

121. Gyvūnų įkandimai:

121.1. žaizdą ir įdrėskimus dezinfekuoti žaizdų dezinfekavimo tirpalu ir aprišti steriliu tvarsčiu;

121.2. nukentėjusįjį nukreipti į gydymo įstaigą, kad paskiepytų nuo pasiutligės.

122. Asmenis, kuriems ant odos, į nosį, akis ar burną pateko pasiutusio gyvūno seilių, būtina taip pat nukreipti į gydymo įstaigą, kad paskiepytų nuo pasiutligės.

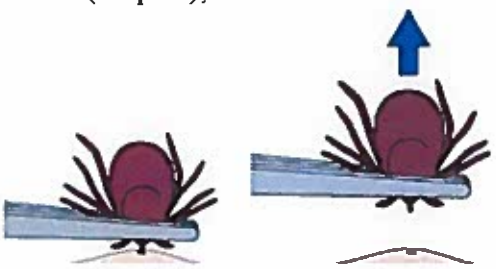
123. Uodų įkandimo vietas (41 pav.) reiktų nuplauti su muilu, nusausinti. Nuo niežėjimo ir tinimo padeda liaudiškos priemonės – česnako ar svogūno sultys (galima patepti riekele). Visais atvejais, kai įgėlus uodui prasideda karščiavimas, galvos skausmai, pykinimas, būtina skubiai vykti į gydymo įstaigą.

41 pav. Uodo įkandimas

124. Pirmoji pagalba įsisiurbus erkei:

124.1. suimti erkę specialiu pincetu kuo arčiau odos. Atsargiai judinant į šonus pabandyti erkę ištraukti. Nespausti erkės pilvelio (42 pav.);

42 pav. Erkės ištraukimas

124.2. jeigu erkės įkandimo vietoje atsiranda paraudimas (43 pav.), blogai jaučiatės, nedelsiant kreiptis į gydytoją;

43 pav. Erkės įkandimo vieta

124.3. jei po erkės pašalinimo erkės galva liko įsisiurbusi, tepti žaizdą dezinfekuojančiu (jodo, spirito ar kt.) tirpalu;

124.4. sutvarstyti žaizdą ir vykti į gydymo įstaigą;

124.5. netepti („neskandinti“) erkės ir įkandimo vietos vazelinu, sviestu, aliejumi, žibalu.

125. Įgėlus bitei, pašalinti geluonį (44 pav.) ir prie įgėlimo vietos priglausti cukraus gabalėlį arba gysločio lapą - jie pašalina iš žaizdelės nuodus ir apsaugo nuo tinimo.

44 pav. Bitės įkandimo vieta

126. Žmogus, kuriam vabzdžių įgėlimai itin pavojingi, turėtų nešiotis vienkartinį švirkštą, pripildytą adrenalino: įgėlus vabzdžiui ir prasidėjus alerginiams simptomams, asmuo susileidžia vaistų ir taip laimi laiko, kad galėtų pasiekti gydymo įstaigą.

127.

XIV SKYRIUS
NUKENTĖJUSIOJO PERNEŠIMAS IR PERVEŽIMAS

128. Nelaimingų atsitikimų atvejais būtina ne tik skubiai suteikti pirmąją pagalbą, bet ir teisingai bei greitai nukentėjusįjį atvežti į gydymo įstaigą.

129. Nesilaikant pernešimo ir pervežimo taisyklių, nukentėjusiajam galima padaryti nepataisomos žalos.

130. Keliant, pernešant ir pervežant nukentėjusįjį reikia sudaryti jam patogią padėtį ir nekratyti jo:

130.1. nešant ant rankų, teikiantieji pagalbą turi eiti koja kojon;

130.2. pakelti ir paguldyti reikia sutartinai, geriausiai skaičiuojant;

130.3. nukentėjusį asmenį reikia imti iš sveikos pusės, teikiantieji pagalbą turi klūpėti ant vieno ir to paties kelio ir taip rankas pakišti po galva, nugara, kojom ir sėdmenimis, kad pirštai pasirodytų iš kito šono;

130.4. jei įmanoma, nukentėjusiojo nereikia nešti prie neštuvų, o tebeklūpant jį kilstelėti ir kam nors pakišti po juo neštuvus.

131. Pažeidus stuburą, nukentėjusį dedant ant neštuvų, prieš tai reikia ant jų uždėti lentą ir ją apkloti drabužiais.

132. Neradus lentos, nukentėjęs žmogus į neštuvus guldomas ant pilvo.

133. Lūžus apatiniam žandikauliui ir jei nukentėjęs asmuo dūsta, jį reikia guldyti kniūbsčią.

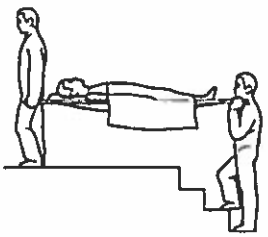
134. Pilvo traumos atveju nukentėjusįjį reikia guldyti ant nugaros, sulenkti kojas per kelio sąnarius, o į pakinklius įdėti iš rūbų padarytus gniužulus (45 pav.).

45 pav. Nukentėjusio pernešimas ir pervežimas pilvo traumos atveju

135. Krūtinės ląstos traumų atvejais nukentėjusį asmenį reikia nešti pusiau sėdimoje padėtyje, pakišus po nugara rūbus.

136. Lygia vieta nukentėjusįjį reikia nešti kojomis į priekį, o kylant į kalną arba lipant laiptais - galva į priekį. Kad kylant aukštyn neštuvai būtų horizontalioje padėtyje, žemiau esantys asmenys neštuvus turi pakelti aukštyn (46 pav.).

46 pav. Nukentėjusio nešimas laiptais

137. Kad neštuvai nesiūbuotų ir nekratytų, teikiantys pagalbą žmonės turi žengti ne į koją, o šiek tiek sulenkę kelius ir kiek galima mažiau keldami kojas.

138. Pernešimo metu reikia stebėti nukentėjusiojo padėtį, pataisyti pagalvę, padėtus po juo drabužius, numalšinti troškulį (išskyrus pilvo traumų atvejus), apsaugoti nuo darganos ir šalčio.

139. Nukelti nuo neštuvų reikia taip pat, kaip ir pakeliant, kai buvo dedamas ant neštuvų.

140. Kai nešti reikia toli, nešėjai neštuvus nešti turi ant pririštų prie rankenos diržų, permestų per kaklą.

141. Pervežant sunkiai sužeistą nukentėjusįjį, geriausiai jį paguldyti (neperkeliant) į mašiną ant tų pačių neštuvų, paklojus po jais ką nors minkšto (ir pan.).

142. Nukentėjusįjį reikia vežti atsargiai, nekratant.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos
direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

TARNYBINIO AUTOMOBILIO VAIRUOTOJO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 3

I. BENDROJI DALIS

1. Darbuotojui, nesilaikančiam šios instrukcijos reikalavimų, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų numatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė, priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir pasekmių.

2. Asmuo, vairuojantis automobilį (toliau – Vairuotojas), privalo turėti pažymėjimą, suteikiantį teisę vairuoti atitinkamos kategorijos automobilį, būti ne jaunesnis kaip 18 metų, pasitikrinęs sveikatą, išklausęs įvadinį darbuotojų saugos ir sveikatos instruktavimą ir instruktavimą darbo vietoje.

3. Vairuotojas privalo:

3.1. saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, mokėti saugiai dirbti, žinoti ir vykdyti kelių eismo taisyklių, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus;

3.2. laikytis automobilių ir mechanizmų eksploatavimo taisyklių, darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis ir apie tai pranešti tiesioginiam vadovui.

3.3. imtis priemonių ir pagal galimybes bei kompetenciją pašalinti priežastis, galinčias sukelti traumas, avarijas, apie tai nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą;

3.4. nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą;

3.5. vykdyti kitus darbdavių, jų įgaliotų asmenų bei pareigūnų, kontroliuojančių darbuotojų saugą ir sveikatą, teisėtus nurodymus.

4. Vairuotojo teisės:

4.1. reikalauti, kad darbdavys užtikrintų saugų darbą, nustatyta tvarka aprūpintų tinkamais darbo drabužiais, individualiosios saugos priemonėmis.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

5. Pavojingi veiksniai:

5.1. elektros srovė;

5.2. besisukančios detalės ir mazgai;

5.3. elektrolitas;

5.4. blogas kelias;

6. Kenksmingi veiksniai:

6.1. benzino garai;

6.2. triukšmas:

6.3. vibracija;

7. Atliekant remonto darbus, Vairuotojas privalo dėvėti darbo drabužius, apsauginius akinius.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

8. Prieš išvažiuojant patikrinti automobilio techninę būklę, ar tvarkingi stabdžiai, vairo mechanizmas, šviesos ir garso signalai, akumuliatorius, durų, kėbulo bortų uždarymo mechanizmai, padangos.

9. Patikrinti, kiek yra kuro, tepalų, stabdžių skysčio.

10. Prieš užvedant variklį pavarų perjungimo svirtį pastatyti į neutraliąją padėtį.

11. Patikrinti, ar yra reikalingas instrumentų rinkinys ir inventorius: vilktis, saugos diržai, vaistinėlė, gesintuvas.

12. Susipažinti su maršrutu ir vežamo krovinio ypatybėmis.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

13. Išvažiuodamas Vairuotojas privalo su savimi turėti vairuotojo pažymėjimą.

14. Vairuotojas yra atsakingas, kad saugaus darbo reikalavimus vykdytų visi asmenys, esantys automobilyje arba jį aptarnaujantys.

15. Jei atliekant vienus ar kitus darbus kyla pavojus Vairuotojo arba kitų asmenų, esančių automobilyje arba jį aptarnaujančių, sveikatai arba gyvybei, Vairuotojas privalo nedelsdamas nutraukti darbą ir apie tai pranešti tiesioginiam vadovui.

16. Vairuotojui draudžiama:

16.1. vairuoti automobilį girtam, apsvaigusiam nuo narkotinių arba toksinių medžiagų, sergant arba pavargus;

16.2. vežti skysčius ir birius krovinius netvarkingoje taroje;

16.3. išjudinti prišalusius ar įsmigusius į žemę krovinius daužant ar stumiant automobilį;

16.4. išpilti naftos produktus ir jais užterštą vandenį į kanalizaciją ar ant žemės;

16.5. važiuoti automobiliu, jei ant jo pakojų, sparnų, bamperių, variklio ar bagažinės dangčių yra žmonių ar krovinių;

16.6. rūkyti arti benzino bako ir įrenginių, kuriais teka benzinas;

16.7. automobilio agregatus šildyti ugnimi;

16.8. naudoti ugnį tikrinant automobilio akumuliatorių ar jį remontuojant;

16.9. automobilio kabinoje laikyti indus su benzinu ar kitais lengvai užsiliepsnojančiais skysčiais, degalais ar tepalais suterštus skudurus;

16.10. važiuoti atidarytomis automobilio durimis.

16.11. vežti žmones, jei nėra specialiai jiems įrengtų vietų.

17. Neleisti žmonėms išlipti ar įlipti judant automobiliui.

19. Negalima ilsėtis ar miegoti kabinoje ir uždarame kėbule dirbant varikliui.

20. Dirbant krovimo darbus:

20.1. neperkrauti automobilio, priekabos virš nustatytos keliamosios galios ir leidžiamų gabaritų;

20.2. pakraunant ar iškraunant krovinius kėlimo mechanizmais, negalima būti automobilio kabinoje, kėbule ar priekaboje;

20.3. nevaikščioti ir nestovėti po keliamu kroviniu;

20.4. krovinius, sukrautus aukščiau bortų, reikia gerai pritvirtinti;

20.5. 2 m ilgesnius negu kėbulas krovinius vežti su specialia priekaba;

20.6. negalima vežti krovinių, platesnių už kėbulą;

20.7. kraunant (iškraunant) automobilį netoli pastatų, tarp pastato ir automobilio turi būti ne mažesnis kaip 0,5 m tarpas, o tarp krovinių rietuvės ir automobilio - ne mažesnis kaip 1 m tarpas;

20.8. kraunant (iškraunant) krovinį nuo estakados, platformos, rampos, kurių aukštis atitinka kėbulo grindų aukštį, automobilis į jas gali atsiremti;

20.9. baigus krovimo darbus, patikrinti, kaip sukrauti ir pritvirtinti kroviniai, ar bus užtikrintas saugus eismas.

21. Prieš pradedant automobilio remonto ir techninio aptarnavimo darbus:

21.1. susitvarkyti darbo drabužius: užsisegti rankogalius, susitvarkyti, kad nekabėtų diržas ir kt.

21.2. įsitikinti, ar yra reikalingi ir tvarkingi instrumentai, įrenginiai ir individualiosios saugos priemonės;

21.3. veržlių raktai turi atitikti veržlių numerius ir varžtų galvučių dydį, negali būti įtrūkę, su atplaišomis. Skečiamųjų raktų judamoji dalis negali būti atsilaisvinusi. Negalima dėti tarpiklių tarp rakto lūpų ir veržlės (varžto galvutės), taip pat pailginti rakto rankeną užmautu vamzdžiu;

21.4. šaltkalvių plaktukų ir kūjų paviršiai turi būti išgaubti, be įdaužų, neįtrūkę, rankenos gerai įtvirtintos;

21.5. plaktukų ir kūjų rankenos turi būti lygios, padarytos iš kietų lapuočių medienos;

21.6. kalimo instrumentai (kirstukai, skylamušiai ir kt.) turi būti neįtrūkę, be atplaišų, kirstukai turi būti ne trumpesni kaip 150 mm;

21.7. gerai apžiūrėti darbo vietą, ją sutvarkyti. Pašalinti nereikalingus ir darbui trukdančius daiktus;

21.8. patikrinti, ar darbo vieta pakankamai apšviesta, ar šviesa neakina.

22. Kilnojamosios elektros lempos turi būti su apsauginiais tinkleliais, tvarkingais lanksčiais laidais ir dielektrinėmis rankenomis. Kilnojamosios lempos jungiamos į ne aukštesnės kaip 42 V įtampos tinklą, o dirbant ypatingai pavojingomis sąlygomis, įtampa turi būti iki 12 V.

23. Išpilti tepalus iš automobilio agregatų galima tik į specialią tarą. Atsitiktinai išsiliejusius tepalus užpilti smėliu arba pjuvenomis ir supilti į specialiai tam skirtą vietą.

24. Negalima dirbti po automobiliu, stovinčiu nuokalnėje. Jeigu tai būtina, reikia įjungti stabdžius, po ratais padėti patikimas kaladėles, ištraukti užvedimo raktelį, užrakinti kabinos dureles ir imtis kitų priemonių, garantuojančių saugų darbą.

25. Keliant automobilį rankiniu (trapeciniu, hidrauliniu) kėlikliu - domkratu, kėliklis statomas tik ant kieto grunto. Kitomis sąlygomis po kėlikliu padėti specialius skydelius, kad kėliklis stovėtų tvirtai.

26. Pakėlus automobilį kėlikliu, pastatomos išbandytos, automobilio svorį atitinkančios atramos.

27. Draudžiama dirbti po kėlikliu pakeltu automobiliu nepastačius atramų.

28. Dirbant po automobiliu, reikia būti tarp ratų išilgai mašinos.

29. Išlįsti ir palįsti po mašina galima tik priešingoje važiuojamosios kelio dalies pusėje.

30. Dirbant po mašina gulomis, reikia naudotis kilimėliu, specialiais gultais, tinkliniais vežimėliais, įrengtais su specialiomis pagalvėlėmis, užsidėti apsauginius akinius.

31. Jei darbo drabužiai arba rankos benzinuotos, negalima būti prie atviros ugnies, rūkyti, degti degtukų.

32. Draudžiama dirbti ir būti po mašina, kuri kabo ant kėlimo mechanizmo lyno.

33. Draudžiama dirbti po automobiliu jo pasvirimo pusėje.

34. Draudžiama remontuoti judantį automobilį ir/ar su veikiančiu varikliu.

35. Išrenkant ir surenkant linges, reikia naudotis šaltkalvio spaustuvais arba kitais specialiais spaudžiamaisiais įrengimais.

36. Keisti linges galima tik jas atlaisvinus ir padėjus po automobilio rėmu specialias kaladėles.

37. Uždaroje patalpoje įjungtas variklis negali dirbti ilgiau kaip 5 minutes.

38. Neleisti žmonėms ir nebūti pačiam po pakeltu savivarčio automobilio kėbulu, jei nėra specialių įrengimų, neleidžiančių kėbului nusileisti. Vietoj specialių įrengimų naudoti atsitiktinius daiktus draudžiama.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

39. Įvykus nelaimingam atsitikimui, bendruoju pagalbos telefonu – 112. Nukentėjusysis arba įvykį matęs asmuo nedelsdamas praneša tiesioginiam vadovui ir iki tyrimo pradžios išsaugo įvykio vietą tokią, kokia ji buvo nelaimingo atsitikimo metu.

40. Įvykus autoavarijai, iškart sustoti, įjungti avarinę šviesos signalizaciją arba pastatyti avarinio sustojimo ženklą. Nukentėjus žmonėms, nedelsiant suteikti pirmąją medicinos pagalbą, ir jei reikia, iškviesti greitąją medicinos pagalbą. Visais atvejais pranešti Kelių policijai ir laukti jos atvykstant. Apie avariją pranešti tiesioginiam vadovui.

41. Vilkti automobilį galima nuo 4 iki 6 m ilgio lanksčia vilktimi, pažymėta ryškiaspalvėmis vėliavėlėmis (skydeliais) ir ne plonesne kaip 50 mm, arba standžia ne ilgesne kaip 4 m vilktimi.

42. Negalima vilkti transporto priemonių su sugedusiu vairo mechanizmu, daugiau kaip vieną motorinę transporto priemonę, motociklus be priekabos, lanksčia vilktimi per plikledį arba transporto priemonę su sugedusiais pagrindiniais stabdžiais, o standžia vilktimi transporto priemonę su sugedusiais pagrindiniais stabdžiais, kai jos faktiška masė yra didesnė už puse velkančios transporto priemonės masės.

43. Velkamoje transporto priemonėje gali būti tik Vairuotojas.

44. Automobilyje kilus gaisrui nedelsiant sustoti, nutraukti kuro tiekimą ir atjungti akumuliatorių. Ugnį gesinti gesinimo priemonėmis, smėliu, žeme, velėna, uždengiant nedegia medžiaga. Jei reikia, kviesti ugniagesius. Garaže užsidegusį automobilį nedelsiant išvilkti iš garažo. Visais atvejais informuoti tiesioginį vadovą.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

45. Parvažiavęs darbuotojas privalo:

45.1. pastatyti automobilį į jo saugojimo vietą ir palikti su įjungta pavara arba įjungtu rankiniu stabdžiu;

45.2. apžiūrėti, ar automobilis nepažeistas;

45.3. įsitikinti, kad automobilis paliekamas geros būklės;

45.4. įjungti signalizaciją, užrakinti automobilį;

45.5. apie darbo metu pastebėtus tarnybinio automobilio gedimus pranešti tiesioginiam vadovui.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos
direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

BENZININĖS VEJAPJOVĖS, KRŪMAPJOVĖS NAUDOJIMO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 4

I. BENDROJI DALIS

1. Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijoje (toliau – Direkcija) dirbti su benzinine vejapjove, krūmapjove gali asmuo ne jaunesnis kaip 18 metų, turintis atitinkama kvalifikaciją, susipažinęs su vejapjovės, krūmapjovės eksploatavimo taisyklėmis, mokantis saugiai dirbti, pasitikrinęs sveikatą ir instruktuotas.

2. Periodiškai darbuotojas instruktuojamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvylika mėnesių.

3. Darbuotojas papildomai turi būti instruktuojamas:

3.1. pakeitus arba modernizavus darbo priemones, įrenginius, pasikeitus darbo sąlygoms, darbo aplinkos rizikos veiksniams, keliantiems pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai;

3.2. patvirtinus naujus arba pataisius Direkcijos norminius dokumentus (Direkcijos darbuotojų saugos ir sveikatos instrukciją, saugaus darbo atlikimo taisykles ir kt.);

3.3. darbuotojui pažeidus saugos ir sveikatos reikalavimus, dėl kurių įvyko ar galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas, avarija, gaisras, sprogimas;

3.4. pareikalavus darbo inspektoriui, kai nustatoma, kad darbuotojo žinių nepakanka atliekamam darbui;

3.5. darbuotojui nebuvus darbe ilgiau kaip 60 kalendorinių dienų.

4. Darbo ir poilsio režimas:

4.1. darbo laikas negali būti ilgesnis, kaip 40 darbo valandų per savaitę;

4.2. ne vėliau, kaip po 4 darbo valandų nuo darbo pradžios, skiriama pietų pertrauka pavalgyti ir pailsėti;

5. Darbuotojas privalo:

5.1. vykdyti tiesioginio vadovo nurodymus;

5.2. dirbti tik tuos darbus, kuriuos dirbti yra instruktuotas.

6. Draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, narkotines bei toksines medžiagas.

7. Priešgaisrinės saugos reikalavimai:

7.1. vengti veiksmų, sudarančių sąlygas kilti gaisrui;

7.2. rūkyti tik tam tikslui skirtose, ženklais pažymėtose ir tinkamai įrengtose vietose, kuriose yra nedegus indas nuorūkoms dėti;

7.3. žinoti ir išmanyti pirmines gaisro gesinimo priemones, jų veikimo principus, panaudojimo galimybes, savo veiksmus kilus gaisrui.

8. Dirbantysis su benzinine vejapjove, krūmapjove turi žinoti:

8.1. specialiųjų tarnybų ir atsakingų asmenų telefonų numerius;

8.2. Direkcijos darbo ir poilsio tvarką;

8.3. žinoti naudojamų įrenginių mechanizmus, jų dalių, mazgų, valdymo įtaisų ir apsauginių įtaisų įrenginį bei paskirtį, mokėti nustatyti mechanizmų ir jų dalių gedimus.

9. Darbo higienos reikalavimai:

9.1. darbo vietoje nelaikyti ir nevalgyti maisto produktų;

9.2. po darbo ir prieš pertraukas švariai nusiplauti su muilu rankas;

9.3. nelaikyti kartu asmeninių ir darbo drabužių.

10. Draudžiama darbo drabužius susegti smeigtukais, adatomis, kišenėse laikyti pašalinius daiktus, naudoti darbo drabužius ne pagal paskirtį.

11. Darbuotojas, nukentėjęs nelaimingo atsitikimo metu, turi nedelsdamas kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, pranešti tiesioginiam vadovui ar jo įgaliotam asmeniui. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi pranešti tiesioginiam vadovui ar jo įgaliotui asmeniui. Jeigu reikia, iškviesti greitąją medicinos pagalbą. Darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus aktu.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

12. Pavojingi ir kenksmingi veiksniai darbo vietoje:
12.1. besisukančios vejapjovės, krūmapjovės pjovimo įtaisai;
12.2. pjovimo metu išsprūdę iš po disko akmenys ar kiti pašaliniai daiktai;
12.3. netinkamai pritvirtintos įrankių darbinės dalys;
12.4. disko, pjovimo įtaiso atsilaisvinimas;
12.5. vibracija, triukšmas;
12.6. netvarkinga darbo vieta;
12.7. apsaugų nebuvimas;
12.8. nepakankamas darbo vietos apšvietimas;
12.9. netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė, ventiliacija ir t.t.) darbo vietoje;
12.10. dulkės (organinės ir neorganinės kilmės), alergiškai veikiančios visą organizmą;
12.11. aštrūs įrenginių, inventoriaus, mechanizmų kampai.

13. Bendras triukšmo lygis darbovietėje neturi viršyti 85 dBA. Jei šis lygis viršytas, esant galimybei pasitraukti iš triukšmingos zonos, išjungti triukšmo šaltinį. Jei tai atlikti neįmanoma, būtina dėvėti apsaugines ausines, ausų kištukus (antifonus).

14. Darbdavys (įvertinęs kenksmingus ir pavojingus fizikinius, cheminius, biologinius ir kitokius veiksmus) privalo nemokamai aprūpinti darbuotoją asmeninėmis apsaugos priemonėmis:
14.1. apsauginiais darbo drabužiais;
14.2. kojoms ir pėdoms apsaugoti;
14.3. apsaugai nuo triukšmo;
14.4. akims apsaugoti;
14.5. rankoms ir plaštakoms apsaugoti.

15. Darbo drabužiai turi būti tvarkingi, gerai užsagstomi, bet nevaržantys judesių. Neturi būti palaidų, nukabusių aprangos galų, kuriuos gali pagriebti ir įtraukti judantys mechanizmų mazgai.

16. Kiekviena asmeninė apsaugos priemonė turi:
16.1. apsaugoti nuo galimų kenksmingų, pavojingų veiksnių, esančių darbo aplinkoje, nesukeldama didesnės rizikos darbuotojo sveikatai ir saugai;
16.2. atitikti ergonominius reikalavimus ir darbuotojo esamą sveikatos būklę;
16.3. tikti (būti atitinkamai priderinta) darbuotojui.

17. Darbdavys esant reikalui turi teisę nemokamai išduoti darbuotojui daugiau asmeninių apsaugos priemonių negu numatyta pagal asmeninių apsaugos priemonių sąrašą. Asmeninės apsaugos priemonės ir darbo drabužiai išduodami priklausomai nuo atliekamo darbo ir oro sąlygų.

18. Asmeninė apsaugos priemonė yra darbdavio nuosavybė, todėl ją dirbantysis turi grąžinti išeidamas iš darbo, pereidamas į kitą darbą Direkcijoje, kur ši priemonė nenumatyta pagal darbo aplinkos rizikingumą. Asmeninė apsauginė priemonė turi būti keičiama, jeigu ji susidėvi.

19. Darbuotojas privalo:
19.1. dirbti su išduotomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis;
19.2. rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones; laiku pranešti tiesioginiam vadovui ar jo įgaliotam asmeniui apie jų nusidėvėjimą, užteršimą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

19.3. įstatymų nustatyta tvarka atlyginti nuostolius, jeigu asmeninė apsaugos priemonė dėl darbuotojo kaltės dingo arba buvo sugadinta.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

20. Gauti tiesioginio vadovo užduotį, susipažinti su darbų vykdymo tvarka ir saugiais darbo metodais.

21. Apsirengti tvarkingus ir tinkamo dydžio darbo drabužius, užsisagstyti juos. Draudžiama dirbti su suplyšusiais, atsilapojusiais, netvarkingais darbo drabužiais. Nedėvėti rūbų, šalikų, kaklaraiščių, papuošalų, galinčių įsinarplioti tarp medžių šakų ar krūmokšnių. Saugoti ilgus plaukus (dėvėti skarelę, kepurę, šalmą ar kt.). Apsiauti darbo avalynę. Apsauginiai batai privalo būti kibiais padais su plieniniais antgaliais. Patikrinti asmenines apsaugos priemones ir naudoti jas pagal paskirtį. Dėvėti tvirtas apsaugines pirštines. Apsaugai nuo triukšmo, naudoti prieštriukšmines ausines ar antifonus. Dirbant su benzinine vejapjove, krūmapjove, užsidėti apsauginius akinius.

22. Prieš kiekvieną naudojimą reikia patikrinti įrenginius. Pakeisti pažeistas dalis. Patikrinti, ar nėra degalų nuotekų ir įsitikinkite, kad visos dalys būtų tinkamai pritvirtintos.

23. Prieš pradedant darbą reikia patikrinti peilį, pjovimo mechanizmą, jo tvirtinimo varžtus ir veržles bei kitas dalis, kad jos nebūtų susidėvėjusios ar pažeistos. Susidėvėjusius ar pažeistus peilius, peilių tvirtinimo varžtus būtina keisti komplektais, kad besisukančios dalys būtų gerai subalansuotos.

24. Jei duslintuvas sugedęs, jį būtina pakeisti.

25. Galima naudotis tik originaliomis atsarginėmis detalėmis.

26. Prieš pjovimą būtina nurinkti nuo vejos akmenis, šakas ar kitus daiktus. Kitaip mašina gali šiuos daiktus išsviesti ir sužeisti žmones arba sugadinti įrangą.

27. Pastebėjus bet kokį gedimą, netvarką ar keliantį pavojų veiksnį informuoti tiesioginį vadovą. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

28. Vykdyti darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimus, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas ar įgaliotas jo asmuo, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

29. Darbo metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems.

30. Palaikyti tvarką darbo vietoje.

31. Neatitraukti dėmesio nuo darbo ir neužsiminėti pašaliniais darbais.

32. Nedirbti, jei darbo vieta nepakankamai apšviesta.

33. Atsargumas su degalais:

33.1. benzinas ir jo garai labai lengvai užsiliepsnoja;

33.2. degalus galima pilti tiktai lauke ir tik ten, kur nėra kibirkščių ir ugnies;

33.3. degalus reikia laikyti tiktai jiems specialiai skirtame inde;

33.4. draudžiama rūkyti arti degalų ar dirbant su įrenginiais;

33.5. prieš užvedant variklį reikia kruopščiai nuvalyti išsipylusius degalus;

33.6. prieš užvedant variklį, benzininę vejapjovę, krūmapjovę būtina patraukti bent 3 metrus nuo degalų pylimo vietos;

33.7. tik išjungus variklį galima nuimti degalų bako dangtį;

33.8. negalima pilti degalų, kol variklis dar šiltas.

34. Draudžiama variklį užvesti ir leisti jam veikti uždarose patalpose. Apsinuodijimas dujomis gali būti mirtinas.

35. Pašaliniams asmenims bei nesusipažinusiems su instrukcija draudžiama naudotis benzinine vejapjove, krūmapjove.

36. Draudžiama pjauti, jei teritorijoje yra žmonių, ypač vaikų bei naminių gyvulių.

37. Dirbant benzinine vejapjove reikia:

36.1. būti ypač atsargiems dirbant stačiuose šlaituose. Dirbant šlaite reikia pjauti skersai – išilgai šlaito, o ne į viršų – į apačią;

36.2. draudžiama naudotis vejapjove šlaite, jei jis statesnis nei 30 laipsnių. Tai gali sukelti komplikacijas motoro tepimo sistemoje;

36.3. draudžiama transportuoti ir nešioti vejapjovę su užvestu varikliu. Jei vejapjovę reikia pakelti, būtina palaukti, kol peilis nustos suktis;

36.4. užvedant variklį, draudžiama stovėti prieš žolės išmetimo angą;

36.5. draudžiama užrišti (pririšti) valdymo, paleidimo svirtis, užtrumpinti paleidimo jungtukus;

36.6. būtina reguliariai tikrinti žolės surinktuvą, sugedimo arba susidėvėjimo atveju reikia jį pakeisti.

36.7. draudžiama kišti rankas į žolės išmetimo angą.

38. Draudžiama naudotis benzinine vejapjove jei sugadintas korpusas arba apsaugos įrenginiai, pavyzdžiui reflektoriai ir/arba žolės surinktuvas (jei toks numatytas gamyklos gamintojos).

39. Jei dirbama nešiojama benzinine vejapjove, krūmapjove, reikia:

38.1. vejapjovę būtina laikyti abiem rankomis;

38.2. esant dviguboms rankenoms, dešinė ranka laikoma ant valdymo rankenos, kairė ant vamzdinės rankenos;

38.3. stovėsena visada turi būti tvirta ir saugi;

38.4. pjovimo įranga neturi liesti kitų daiktų ar žemės paviršiaus;

38.5. draudžiama daryti staigius judesius;

38.6. draudžiama dirbti be specialaus darbinės dalies apsaugos gaubto, skirto būtent tam įrenginiui.

40. Variklį reikia užvesti atsargiai, pagal naudojimo instrukciją.

41. Užvedant variklį, negalima pakreipti vejapjovės, krūmapjovės, o jeigu tai neišvengiama, būtina ją pastatyti taip, kad peilis būtų pakreiptas į kitą pusę nuo darbuotojo.

42. Dirbant grioviuose, duburiuose ar siaurose vietose, pasirūpinti pakankama oro ventiliacija. Apsinuodijimo pavojus.

43. Draudžiama dirbti vienam – netoliese turėtų dirbti ir kiti asmenys, kuriuos nelaimingo atsitikimo atveju galima būtų pasišaukti į pagalbą.

44. Atkreipti dėmesį, kad darbo metu, dėvint apsaugą veidui ir klausai, darbuotojas turi būti ypač atidus, nes gali nepastebėti pavojaus ar neišgirsti triukšmo, kuris gali sukelti pavojų gyvybei.

45. Prieš tikrinant arba valant, pajutus, kad peilis atsirėmė į kažką kietą, būtina išjungti variklį. Reikia patikrinti pjovimo įtaisą, peilį ir ventiliatorių. Rastus pažeidimus būtina pataisyti. Pajutus stiprias vibracijas, būtina patikrinti, ar nėra pažeidimų. Jei sulinkęs alkūninis velenas, draudžiama dirbti toliau, ir būtina kreiptis į aptarnavimo centrą.

46. Prieš pakuojant vejapjovę, krūmapjovę į medinę ar kitą tarą, būtina leisti varikliui atvėsti.

47. Kad išvengti užsiliepsnojimo, reikia išvalyti motorą, duslintuvą, akumuliatorių ir benzino baką nuo žolės, lapų ir išsipylusių tepalų.

48. Draudžiama be tiesioginio vadovo ar jo įgalioto asmens žinios patikėti pareigas ar darbo priemones kitam asmeniui, savavališkai atlikinėti darbus nesusijusius su užduoties vykdymu. Pasišalinti iš darbo vietos galima tik gavus tiesioginio vadovo leidimą.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

49. Pajutus vejapjovės, krūmapjovės darbo režimų pasikeitimus, nedelsiant įrenginį išjungti.

50. Kilus gaisrui:

50.1. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

50.2. prireikus iškviesti specialiąsias tarnybas: bendru pagalbos telefonu - 112;

50.3. gaisrą gesinti turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis (gesintuvu, smėliu, žeme, velėna, uždengiant nedegia medžiaga);

50.4. informuoti tiesioginį vadovą ar jo įgaliotą asmenį.

51. Įvykus nelaimingam atsitikimui darbe, pakeliui į darbą arba iš darbo:

51.1. nedelsiant iškviesti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;

51.2. suteikti nukentėjusiems pirmąją medicinos pagalbą;

51.3. informuoti tiesioginį vadovą;

51.4. darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus aktu.

52. Įvykus avarijai, nedelsiant išeiti iš pavojingos zonos ir informuoti tiesioginį vadovą ar jo įgaliotą asmenį.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

53. Išjungti naudotą vejapjovę, krūmapjovę, atvėsinant įkaitusias dalis.

54. Sutvarkyti darbo vietą, nuvalyti nuo naudoto įrenginio purvą ir dulkes, nušluostyti ir sutepti besisukančias detales.

55. Nusivilkti darbo drabužius, apžiūrėti, ar jie tvarkingi ir švarūs, padėti į jiems skirtą vietą. Tvarkingai į spintelę susidėti darbo drabužius.

56. Šiltu vandeniu su muilu nusiplauti rankas, jei yra galimybė, nusiprausti po dušu.

57. Informuoti tiesioginį vadovą, ar jo įgaliotą asmenį, jei darbo metu patyrė sveikatos sutrikimų.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos
direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

SPECIALISTO, ATSAKINGAM UŽ ARCHYVO TVARKYMĄ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 5

I. Bendroji dalis

1. Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos vyriausiajam specialistui, atsakingam už archyvo tvarkymą, toliau tekste – archyvarui, pažeidusiam šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos Įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.

2. Archyvaras privalo turėti reikiamą kvalifikaciją, nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą, išklausyti įvadinį ir darbo vietoje darbuotojų saugos ir sveikatos instruktavimą.

3. Archyvaras privalo laikytis vidaus tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, mokėti saugiai dirbti, išmanyti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus.

4. Nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis ir pranešti apie tai vadovui.

5. Draudžiama dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų arba kitų toksinių medžiagų.

6. Atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniams asmenims.

7. Priešgaisrinės saugos reikalavimai:

7.1. Rūkyti tik tam skirtose vietose. Archyve nenaudoti atviros ugnies;

7.2. Vengti veiksmų, sudarančių sąlygas kilti gaisrui;

7.3. Nepalikti be priežiūros įjungtų elektros įrenginių;

7.4. Eksploatuojant elektros įrenginius, draudžiama:

7.4.1. naudoti patalpų šildymui nestandartinius elektros šildymo prietaisus;

7.4.2. naudotis netvarkingais elektros šakučių lizdais, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga;

7.4.3. naudoti šviestuvus su nuimtais apsauginiais gaubtais;

7.4.4. į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą;

7.4.5. nešti į darbą ir naudoti degius skysčius, lengvai užsiliepsnojančias medžiagas.

8. Archyvaras privalo išmanyti pirmines gaisro gesinimo priemones, jų veikimo principus, panaudojimo galimybes, savo veiksmus, kilus gaisrui.

9. Įvykus nelaimingam atsitikimui, būtina nukentėjusiam suteikti pirmąją medicininę pagalbą. Reikalui esant, iškviesti greitąją pagalbą tel. 112.
Apie įvykį nedelsiant pranešti vadovui ir iki tyrimo pradžios išsaugoti įvykio vietą tokią, kokia ji buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių darbuotojų gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, kurie įforminami aktu.

10. Asmeninė darbo higiena:

10.1. Dirbti tik su tvarkingais ir švariais rūbais;

10.2. Valgyti tam pritaikytoje vietoje. Prieš valgį būtina plautis rankas su muilu.

II. Pavojingi ir kenksmingi veiksniai. Saugos priemonės nuo jų poveikio

11. Pavojingi veiksniai, galintys veikti archyvarą:

11.1. Elektros srovės poveikis. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas, kartais ištinka ir staigi mirtis;

11.2. Galimas pavojus kristi nuo kopėčių;

11.3. Kūno raumenų patempimas nesilaikant krovinių kėlimo reikalavimų:

11.3.1. vienkartinio keliamo (nepernešant) krovinio masė moterims – iki 10 kg, kelti krovinius aukščiau kaip 1,5 m galima, kai krovinio masė neviršija 7 kg;

11.3.2. vyrams analogiškus darbus atlikti galima, kai krovinio masė neviršija 30 kg;

11.4. Gali traumuoti nesaugiai perstumiamos judamos lentynos;

11.5. Traumas gali sukelti netvarkinga darbo vieta, slidžios grindys, netvarkingai sukrautos bylos, bylų kritimas iš aukščio.

12. Kenksmingi veiksniai:

12.1. nepakankamas darbo vietos apšvietimas – vargina akis, silpsta regėjimas;

12.2. padidėjęs dulkėtumas dirbant su senomis dokumentų bylomis – gali erzinti kvėpavimo takus, sukelti alergiją.

III. Veiksmai prieš darbo pradžią

13. Įėjus į patalpas, užrakinti duris, kad į archyvą neįeitų pašaliniai asmenys.

14. Apžiūrėti darbo vietą, patikrinti, ar ji tvarkinga, pašalinti iš jos nereikalingus daiktus.

15. Įsitikinti, ar darbo vietoje pakankamas apšvietimas.

16. Prieš pradedant dirbti ant kopėčių, reikia įsitikinti, ar jos tvirtos, ar nepaslys, ar atsitiktinai nepajudės iš vietos.

17. Apžiūrėti kopėčių apatinius galus. Susidėvėjusius guminius antgalius pakeisti naujais.

18. Darbą pradėti tik pašalinus visus trūkumus, galinčius sukelti nelaimingą atsitikimą.

IV. Darbuotojo veiksmai darbo metu

18. Neužkrauti bylomis grindų, vaikščiojimui skirtų takų.

19. Padarius reikiamo dokumento kopiją ar nuorašą, padėti dokumentą atgal į bylą, o bylą – į buvusią saugojimo vietą.

20. Bylas imti atsargiai, kad ištraukus kelias bylas kitos nekristų iš lentynų ir nesužalotų.

21. Neperkrauti lentynų bylomis, stebėti, kad jos nebūtų išlinkusios.

22. Norint paimti bylas, sudėtas viršutinėse lentynose, reikia naudotis tvarkingomis, išbandytomis kopėčiomis. Negalima stotis ant atsitiktinių daiktų (dėžių, kėdžių ar pan.).

23. Draudžiama:

23.1. Lipti ant kopėčių dviem darbuotojams;

23.2. Stovėti ar vaikščioti po kopėčiomis, jei ant jų užlipęs kitas darbuotojas;

23.3. Kelti sunkias bylas stovint ant kopėčių, sukiotis, lankstytis ant kopėčių, nes galima prarasti pusiausvyrą ir nukristi.

24. Elektrosaugos reikalavimai:

24.1. Nesiliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio šildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) ir elektros įrenginių metalinių dalių, kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu;

24.2. Valyti, reguliuoti elektros įrenginį galima tik tada, kai jis išjungtas iš elektros tinklo;

24.3. Neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko ir pan. Tai atlikti turi darbuotojas, turintis elektrotechniniam personalui privalomą kvalifikaciją.

25. Archyvaras, pastebėjęs gaisrą, privalo:

25.1. Nedelsiant pranešti apie gaisrą pagalbos telefonu 112;

25.2. Imtis priemonių informuoti žmones apie gaisrą ir organizuoti jų bei materialinių vertybių evakavimą;

25.3. Gesinti gaisrą turimomis priemonėmis;

25.4. Iškviesti į gaisravietę vadovą.

VI. Archyvaro veiksmai baigus darbą

26. Sudėti naudotas dokumentų bylas į jų saugojimo vietą, sutvarkyti darbo stalą.

27. Išjungti visus naudotus elektros įrenginius (išskyrus tuos, kurie turi būti nuolat įjungti).

28. Patikrinti, ar archyve nelieka gaisro pavojaus šaltinio.

29. Užrakinti archyvo patalpų duris ir jas užrakinti.

30. Apie pastebėtus įvairius trūkumus ar gedimus pranešti vadovui.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos
direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

DARBUOTOJO, DIRBANČIO KOPIJAVIMO APARATU, SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 6

I. Bendroji dalis

1. Kopijavimo aparatais gali dirbti asmuo, nustatyta tvarka pasitikrinęs sveikatą, išklausęs įvadinį ir darbo vietoje instruktavimus darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais.

2. Darbuotojas privalo laikytis vidaus tvarkos taisyklių, vykdyti įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

3. Kopijavimo aparatus ir kitas darbo priemones naudoti pagal darbo priemonių dokumentuose nurodytus saugaus naudojimo reikalavimus.

4. Darbuotojas privalo informuoti vadovą, apie situaciją darbo vietoje ar kitoje įstaigos vietoje, kuri, jo įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai.

5. Pastebėjus darbo įrengimų ar įrankių gedimą, esant netvarkingoms asmeninės apsaugos priemonėms, būtina darbus nutraukti ir pranešti vadovui.

6. Darbuotojas, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo darbe, ūmios profesinės ligos, asmuo, matęs įvykį arba jo pasekmes, privalo nedelsdamas apie tai pranešti vadovui, jeigu jis pajėgia tai padaryti.

7. Įvykus nelaimingam atsitikimui, būtina nukentėjusiam suteikti pirmąją pagalbą. Reikalui esant, iškviesti greitąją medicinos pagalbą tel.112.

8. Asmens higienos reikalavimai:

8.1. keičiant dažiklį, susitepus rankas, nusiplauti vandeniu su muilu. Draudžiama naudoti rankų plovimui ne prausimuisi skirtas priemones (skiediklius, tirpiklius);

8.2. nelaikyti maisto produktų ir nevalgyti darbo vietoje.

9. Darbuotojui, dirbančiam kopijavimo aparatais, pažeidusiam šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta atsakomybė.

II. Profesinės rizikos veiksniai. Saugos priemonės nuo jų poveikio

10. Pavojingi veiksniai darbo aplinkoje, dėl kurių darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų:

10.1. elektros srovės poveikis, esant netvarkingiems kištukiniams lizdams, kištukams, kopijavimo aparatams. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas;

10.2. netvarkinga darbo vieta, slidžios, nelygios grindys – galimi paslydimai, užkliuvimai, traumos;

10.3. besisukančios ir judančios neuždengtos kopijavimo aparatų dalys;

10.4. laiku nepastebėtas organizacinės technikos gedimas – galimos traumos;

10.5. aštrūs popieriaus lapai – neatsargiai elgiantis galima susipjaustyti rankas.

11. Kenksmingi veiksniai darbo aplinkoje, kurių ilgalaikis poveikis gali būti pavojingas sveikatai:

11.1. neergonomiškai įrengta darbo vieta. Turi būti pakankamai erdvės darbo ir kitiems judesiams atlikti bei kūno padėčiai ir pozai keisti. Vienai darbo vietai turi būti skiriama ne mažiau kaip 6 m^2 darbo patalpos ploto ir ne mažiau kaip 20 m^3 erdvės;

11.2. nepakankamas darbo vietos apšvietimas – kenkia akims;

11.3. darbo metu išsiskiriančios kenksmingos medžiagos, dulkės, sklindančios nuo popieriaus, keičiant dažiklį, gali alergiškai veikti organizmą;

11.4. padidėjusi patalpos temperatūra neigiamai veikia organizmą, mažina jo atsparumą;

11.5. popieriaus dėžių kėlimas nesilaikant leidžiamų kėlimo normų – galimi kūno raumenų patempimai. Vienkartinio keliamo krovinio masė neturi viršyti:

11.5.1.vyrams ne daugiau kaip 30 kg, moterims - ne daugiau kaip 10 kg.

12. Privalomos saugos priemonės:

12.1. jei darbuotojas pastoviai dirba prie kopijavimo aparato, jam turi būti išduodamos asmeninės apsaugos priemonės – darbo drabužiai, guminės pirštinės (dažiklio keitimui ir pan.).

12.2. darbuotojas privalo prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones, laiku pranešti vadovui apie jų nusidėvėjimą.

III. Darbuotojo veiksmai prieš darbo pradžią

13. Apžiūrėti darbo vietą, įsitikinti:

13.1. ar veikia kopijavimo aparatas, ar patikimas jo įžeminimas (įnulinimas), ar veikia blokuotės;

13.2. ar tvarkingi elektros prietaisų prijungimo kabeliai, ar nepažeista jų izoliacija, ar tvarkingi kištukiniai lizdai, šakutės;

13.3. ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų. Laidai (kabelis) turi būti jungiami prie elektros šakučių lizdo taip, kad nebūtų galimybės juos atsitiktinai užkabinti, tempti, pažeisti, išjungti iš elektros tinklo ir pan.

14. Draudžiama eksploatuoti kopijavimo aparatą ar bet kurį kitą elektros įrenginį, kurio nuimtas apsauginis gaubtas, nepatikimas įžeminimas.

15. Įsitikinti, ar pakankamas apšvietimas.

16. Pašalinti visus nereikalingus daiktus.

IV. Darbuotojo veiksmai darbo metu

17. Darbuotojas privalo laikytis kopijavimo aparatų eksploatavimo instrukcijos reikalavimų, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis ir apie tai pranešti vadovui.

18. Neleisti į savo darbo vietą pašalinių asmenų, neturinčių nieko bendra su pavestu darbu.

19. Nenaudoti aparato prijungimui ilgintuvų be įžeminimui skirtos gyslos.

20. Vengti veiksmų, sudarančių sąlygas kilti gaisrui. Rūkyti tik tam skirtose vietose.

21. Darbo metu nuolat stebėti užrašus signalizacijos ir valdymo skydelyje, apsauginių blokuočių darbą.

22. Jei reikia atidaryti aparatą, laikytis reikalavimų, pateiktų eksploatacijos vadove.

23. Kada aparatas atidarytas, neprisiliesti prie neataušusių (įkaitusių) fiksavimo velenų, nes galimi nudegimai.

24. Keičiant dažiklį, atsargiai elgtis su juo. Patekus dažiklio milteliams į kvėpavimo takus, tuojau pat kreiptis į gydytoją.

25. Nemesti dažiklio indų į atvirą ugnį ar kokią šildymo sistemą, nes gali sprogti.

26. Kopijavimo aparatui dirbant, draudžiama:

26.1. nuimti kopijavimo aparato apsauginius skydelius;

26.2. atjungti apsaugines blokuotes;

26.3. reguliuoti, valyti aparatą;

26.4. laikyti ant aparato pašalinius daiktus.

27. Prieš išimant iš kopijavimo aparato užstrigusį popieriaus lapą, išjungti kopijavimo aparatą, išimti lapą pagal eksploatacijos dokumentacijoje nurodytą darbų eigą (neprisiliesti prie fiksavimo velenų, nes jie labai karšti).

28. Kad kopijavimo aparate neužstrigtų popierius, laikytis šių reikalavimų:

28.1. naudoti tik kopijavimo darbams skirtą popierių. Laikyti jį sausoje vietoje, originalioje pakuotėje. Drėgnas popierius – tai pagrindinė strigimų bei kopijos kokybės pablogėjimo priežastis;

28.2. nenaudoti suglamžyto ar raukšlėto popieriaus;

28.3. naudoti kopijavimui tik tokį popieriaus formatą, kuris numatytas eksploatacijos vadove;

28.4. išpakavus popierių, patikrinti, ar nėra sulipusių lapų;

28.5. dedamo popieriaus kiekis neturi viršyti ribos, nurodytos ant popieriaus kasetės sienelės;

28.6. norint gauti kopijas ant plėvelių, plėveles naudoti specialiai pritaikytas kopijavimo aparatams.

29. Eksploatuojant kopijavimo aparatus, draudžiama:

29.1. naudotis netvarkingais elektros šakučių lizdais, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga;

29.2. į buitinio naudojimo elektros šakučių lizdus jungti elektros prietaisus, viršijant instaliacinį galingumą.

30. Laikytis elektrosaugos taisyklių reikalavimų:

30.1. nedirbti su elektros prietaisais, jei prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis;

30.2. neliesti drėgnomis rankomis jungiklių, elektros šakučių lizdų, kištukų, kabelių;

30.3. neatidarinėti elektros paskirstymo spintų, skydelių, durų;

30.4. draudžiama tempti, sukti, perlenkti elektros prijungimo laidą, statyti ant jo krovinius;

30.5. nesiliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio šildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) ir elektros įrenginių neįžemintų metalinių dalių, kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė elektros srovei tekėti žmogaus kūnu;

30.6. nepalikti be priežiūros įjungto kopijavimo aparato;

30.7. neremontuoti pačiam sugedusio kopijavimo aparato, kištuko, elektros šakučių lizdo. Tai gali atlikti darbuotojas, turintis privalomą elektrotechnikos darbuotojo kvalifikaciją.

31. Pastebėjus darbo metu bet kokį kopijavimo aparato gedimą, išjungti jį iš elektros tinklo, apie sutrikimus pranešti vadovui.

V. Darbuotojo veiksmai avariniais (ypatingais) atvejais

32. Būtina išjungti elektros įtampą ir pranešti vadovui šiais atvejais:

32.1. sugedus kopijavimo aparatui, elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja elektros šakučių lizdas, jungtukas);

32.2. pajutus svylančių laidų kvapą;

32.3. kai kaista elektros laidai;

32.4. nutrūkus elektros energijos tiekimui.

33. Kilus gaisrui, nedelsiant organizuoti gaisro gesinimą turimomis priemonėmis, iš pavojingos zonos evakuoti darbuotojus, informuoti vadovą apie gaisrą, reikalui esant, iškviesti ugniagesius telefonu 112.

34. Dirbantis kopijavimo aparatais privalo išmanyti pirmines gaisro gesinimo priemones, jų veikimo principus, panaudojimo galimybes, žinoti savo veiksmus kilus gaisrui.

35. Įvykus avarijai, apie ją nedelsiant informuoti vadovą bei darbuotojus, kuriems gali kilti pavojus sveikatai ar gyvybei.

VI. Darbuotojo veiksmai baigus darbą

36. Išjungti iš elektros tinklo kopijavimo aparatus.

37. Sutvarkyti darbo vietą, pašalinti popieriaus atliekas, nuvalyti įrengimus.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

DIRBANČIOJO SU KILNOJAMAIS ELEKTROS ĮRANKIAIS SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 7

I. Bendroji dalis

1. Darbininkui, dirbančiam elektros įrankiais, nesilaikančiam šios instrukcijos reikalavimų, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų numatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir pasekmių.

2. Dirbti kilnojamaisiais elektros įrankiais leidžiama ne jaunesniam kaip 18 m. asmeniui, turinčiam profesinių įgūdžių, mediciniškai pasitikrinusiam, išklausiusiam įvadinį saugos ir sveikatos instruktažą ir instruktažą darbo vietoje, taip pat turinčiam elektrosaugos kvalifikacinę grupę ir būti susipažinusiam su darbo priemonių eksploatavimo taisyklėmis.

3. Darbininkas, dirbantis elektros įrankiais privalo:

3.1. mokėti saugiai dirbti, netrukdyti saugiai dirbti kitiems;

3.2. vykdyti darbdavio nurodymus;

3.3. laikytis elektros įrankių eksploatavimo taisyklių, dirbti tik su techniškai tvarkingais įrankiais;

3.4. naudoti individualias ir kolektyvines saugos darbe priemones;

3.4. nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą;

3.5. informuoti darbdavį apie sužalojimus darbo metu;

3.6. laikytis įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, darbo metu nenaudoti alkoholinių gėrimų bei narkotinių medžiagų, rūkyti tik tam skirtose vietose;

3.7. laikytis asmens higienos taisyklių, prižiūrėti, kad būtų švarūs darbo rūbai bei apavas.

4. Darbininkas, dirbantis elektros įrankiais, turi teisę:

4.1. reikalauti, kad darbdavys užtikrintų saugų darbą;

4.2. žinoti apie sveikatai kenksmingus ir pavojingus veiksnius darbo vietoje;

4.3. atsisakyti dirbti, kai iškyla pavojus sveikatai ar gyvybei;

4.4. reikalauti atlyginti sveikatai padarytą žalą.

5. Eksploatuojant elektros įrenginius, draudžiama:

5.1.naudotis netvarkingomis rozetėmis, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacija;

5.2. naudoti patalpų šildymui, džiovinimui nestandartinius elektros šildymo prietaisus;

5.3. naudoti šviestuvus su nuimtais apsauginiais gaubtais.

6. Darbininkas privalo sekti laidų vientisumą, laidų izoliacija turi būti be akivaizdžių pažeidimų, įtrūkimų ir t.t.

7. Darbininkas, dirbantis elektros įrankiais, privalo būti susipažinęs su priešgaisrinės saugos instrukcijos reikalavimais ir juos vykdyti. Žinoti, kur įstaigoje laikomos gaisro gesinimo priemonės, mokėti jomis naudotis, vengti veiksmų ir nesudaryti sąlygų, galinčių sukelti gaisrą.

8. Darbininkas, dirbantis elektros įrankiais, privalo :

8.1. naudotis spec. apranga, avalyne ir kitomis individualiomis apsaugos priemonėmis;

8.2. vykdyti tuos darbus, kuriems instruktuotas ir kuriuos nurodė darbdavys.

9. Reikalavimai dirbant su rankinėmis mašinomis ir įrankiais:

9.1. su 0 ir 01 klasės izoliacijos rankinėmis elektros mašinomis ir įrankiais pavojingose patalpose bei lauke leidžiama dirbti, turint ne mažesnę kaip KP kvalifikaciją;

9.2. prijungti šiuos įrankius per skiriamuosius transformatorius, dažnio keitiklius, apsauginius atjungimo įrenginius leidžiama, turint ne mažesnę kaip VK kvalifikaciją.

10. Ypatingai pavojingose patalpose, o taip pat, esant nepalankioms sąlygoms (katiluose, cisternose, šuliniuose ir pan.), elektriniais įrankiais leidžiama naudoti įtampą tik iki 12V, būtinai naudojant apsaugines priemones.

11. Visos apsauginės priemonės turi būti su įspaudu, kuriame nurodoma galiojimo data ir apsauginei priemonei leistina įtampa. Prieš naudojimą guminės apsaugos priemonės turi būti apžiūrėtos, nuo jų turi būti nuvalytas purvas, o jei paviršius sudrėkęs – gerai nušluostytos ir išdžiovintos. Skylėtomis arba suplyšusiomis apsaugos priemonėmis naudotis draudžiama.

12. Elektriniai įrankiai turi būti jungiami žarniniu laidu (kabeliu). Leidžiama naudoti lanksčius laidus su izoliacija ne mažiau kaip 500V įtampos, įvėrus į guminę žarną.

13. Nutrūkus laidams, esant netvarkingam įžeminimui ir kitiems elektros įrangos gedimams, reikia nedelsiant pranešti tiesioginiam vadovui.

14. Negalima vykdyti darbų neapšviestose vietose.

15. Įvykus nelaimingam atsitikimui, reikia nedelsiant suteikti nukentėjusiam pirmąją pagalbą, pranešti darbdaviui, pristatyti nukentėjusį į gydymo įstaigą ar iškviesti greitąją pagalbą telefonu 03. Nelaimingo atsitikimo vieta turi būti išsaugota ir nepakeista iki ištyrimo.

16. Darbininkas turi laikytis asmens higienos reikalavimų, susitepęs rankas plauti jas šiltu vandeniu su muilu. Draudžiama rankas valyti skiedikliais, acetonu, naftos produktais ir kitomis ne prausimuisi skirtomis medžiagomis.

17. Darbininkas, dirbantis su kilnojamaisiais elektros įrankiais, privalo būti susipažinęs su priešgaisrinės saugos instrukcijos reikalavimais ir juos vykdyti. Žinoti, kur įstaigoje laikomos gaisro gesinimo priemonės, mokėti jomis naudotis, vengti veiksmų ir nesudaryti sąlygų, galinčių sukelti gaisrą.

II. Profesinės rizikos veiksniai. Saugos priemonės nuo jų poveikio

18. Pavojingi, kenksmingi ir kiti rizikos veiksniai darbuotojo, dirbančio su kilnojamaisiais elektros įrankiais, darbo vietoje:

18.1. elektros srovės poveikis. Paveikus elektros srovei, netenkama sąmonės, sutrinka arba nutrūksta širdies veikla bei kvėpavimas;

18.2. netvarkingi saugos gaubtai (besisukančios dalys);

18.3. nepakankamas darbo vietos apšvietimas;

18.4. nepalankios meteorologinės sąlygos (aukšta, žema temperatūra, žaibas);

18.5. triukšmas, vibracija;

18.6. mašinų ir mechanizmų besisukančios ir judančios dalys – galimo traumos;

18.7. lekiančios skeveldros ir skiedros – galimi sužalojimai.

19. Apsisaugojimui nuo elektros srovės darbininkas, dirbantis su kilnojamaisiais 1 klasės elektros įrankiais, turi naudoti dielektrinius pirštines, guminius kilimėlius, dielektrinius kaliošus arba batus, taip pat įrankius su izoliuotomis rankenomis. Dirbantieji su 11 ir 111 klasės elektros įrankiais gali dirbti ir be apsauginių dialektinių priemonių.

20. Visos apsauginės dielektrinės priemonės turi būti su žyma, kurioje nurodoma kito patikrinimo data ir įtampa, kuriai esant su dielektrine priemone galima dirbti.

21. Darbininko, dirbančio su kilnojamaisiais elektros įrankiais, darbo vietoje bendras triukšmo lygis neturi viršyti 85 dB, o oro užterštumas - higienos normose numatytų dydžių. Apsisaugojimui nuo triukšmo būtina naudoti antifonus arba trumpinti triukšmo veikimo laiką, nuo garų, dulkių, dujų - dujokaukę, respiratorių.

22. Guminės dielektrinės apsaugos priemonės turi būti laikomos apšildomose patalpose, uždarose spintose arba dėžėse, atskirai nuo įrankių. Jas reikia saugoti nuo tepalų, benzino ir kitų gumą ardančių medžiagų poveikio.

23. Prieš pradedant dirbti guminės dielektrinės apsaugos priemonės apžiūrimos, nuo jų nuvalomas purvas, jei jos sudrėkusios, gerai nušluostomos ir išdžiovinamos. Skylėtomis arba pažeistomis apsaugos priemonėmis naudotis draudžiama.

24. Lyjant ar sningant dirbti su elektros įrankiu atvirose aikštelėse leidžiama tik

išimtiniais atvejais ir tik tuomet, kai darbo vieta yra po pastoge, ant sausos žemės ar pakloto ir kai naudojamos dielektrinės pirštinės bei kitos apsauginės priemonės.

25. Vadovaujantis nustatytomis normomis, darbininkui, dirbančiam su kilnojamaisiais elektros įrankiais, nemokamai turi būti išduota:

25.1. medvilninis kombinezonas - 12 mėn.;

25.2. brezentinės pirštinės - 1 mėn.;

25.3. dielektriniai kaliošai - iki susidėvėjimo;

25.4. odiniai pusbačiai - 12 mėn.;

25.5. guminės dielektrinės pirštinės – iki susidėvėjimo.

26. Žiemą, jeigu dirbama lauke, papildomai:

26.1. pašiltinta medvilninė striukė - 36 mėn.;

26.2. pašiltintos medvilninės kelnės - 36 mėn.

III. Darbuotojo veiksmai prieš darbo pradžią

27. Darbininkas, dirbantis su kilnojamaisiais elektros įrankiais, prieš darbo pradžią privalo patikrinti:

27.1. ar yra ant elektros įrankio korpuso inventorinis numeris ir kito patikrinimo data;

27.2. ar gerai priveržti varžtai, tvirtinimo mazgai ir detalės;

27.3. ar tvarkingas reduktorius; tikrinant pasukti ranka špindelį (įrankis neturi būti įjungtas į tinklą);

27.4. šepetėlių ir kolektoriaus būklę;

27.5. laidų, šakutės ir kabelio izoliacijos būklę;

27.6. ar tvarkingas įžeminimas, saugos gaubtai;

27.7. ar tvarkingi jungikliai ir kaip įrankis, įjungtas į elektros srovę, veikia tuščiąja eiga.

28. Nustačius bent vieną trūkumą, pradėti darbą su elektros įrankiu draudžiama.

29. Apsivilkti darbo drabužius, jeigu reikia, užsijuosti, užsimauti, užsidėti ir pan. apsaugos priemones.

30. Darbus su elektros įrankiais reikia nedelsiant nutraukti, jeigu:

30.1. sudužo šakutė, rozetė ar buvo pažeista kabelio izoliacija;

30.2. sugedo jungiklis;

30.3. jaučiamas elektros srovės poveikis (kad ir silpnas); pradėjo kibirkščiuoti ir dėl to jo paviršiuje atsiranda ugninis ruožas;

30.4. pasirodė dūmai ir jaučiamas kvapas, panašus į izoliacijos degimą;

30.5. pasigirdo triukšmas, bildesys ar padidėjo vibracija;

30.6. lūžo ar įtrūko korpuso detalės, rankena ar saugos gaubtas;

30.7. buvo pažeista darbinė dalis.

31. Asmenims, dirbantiems su elektros įrankiais, draudžiama:

31.1. be priežiūros palikti į maitinimo tinklą įjungtą elektros įrankį, taip pat perduoti jį asmeniui, neturinčiam teisės su juo dirbti;

31.2. ardyti elektros įrankį, rozetę, šakutę ir pačiam juos remontuoti;

31.3. darbo metu laikytis už kabelio arba liesti besisukančias mechanizmo dalis;

31.4. Nustačius bent vieną trūkumą, pradėti darbą su elektros įrankiu draudžiama.

32. Asmens darbo higiena:

32.1. prieš darbą ir po pertraukų, švariai nusiplauti rankas su muilu;

32.2. dirbti tik tvarkingais ir švariais darbo rūbais;

32.3. darbuotojas privalo pastoviai užtikrinti kūno, rankų, plaukų švarą;

32.4. pasirodžius skrandžio - žarnyno, pūlinių susirgimų simptomams, pakilus temperatūrai, pranešti darbdaviui ir kreiptis į gydymo įstaigą.

VI. Darbuotojo veiksmai darbo metu

33. Prieš pradedant dirbti elektros įrankiu, patikrinti jį tuščiąja eiga. Pajutus bent mažiausią elektros srovės poveikį ar pastebėjus elektros įrankio gedimą – nedelsiant išjungti įrenginį iš elektros tinklo ir pranešti darbdaviui.

34. Dirbant su rankinėmis elektros mašinomis ir įrankiais, pertraukų metu arba nutrūkus srovės tiekimui, jie turi būti atjungiami nuo elektros tinklo.

35. Nedirbant su elektros įrenginiais, kurių atidaryti arba nuimti apsauginiai skydeliai, išjungtos apsaugos blokuotės.

36. Dirbant su elektriniu įrankiu draudžiama:

36.1. neliesti drėgnomis rankomis elektros laidų, kabelių, kištukų, prietaisų ar įrengimų;

36.2. perduoti įrankį kitam asmeniui, neturinčiam teisės juo dirbti;

36.3. ardyti ar remontuoti elektros įrankį ar mašiną;

36.4. dirbti ant pristatomų ir skečiamų kopėčių.

37. Neremontuoti pačiam sugedusį elektros įrenginį, laidus, kištuką, rozetę.

38. Draudžiama reguliuoti, keisti elektros įrankio ar mašinos darbo režimo parametrus atidarius įrankio, mašinos apsauginius skydelius, keisti darbo įrankį pilnai neustabdžius įrankio ar mašinos ir neatjungus jo elektros maitinimo.

39. Reikalavimai kilnojamais elektros šviestuvais:

39.1. pavojingose ir labai pavojingose patalpose bei lauke leidžiama naudotis ne aukštesne kaip 42V įtampos kilnojamais šviestuvais.

40. Neturint įrankių iki 42V, padidinto pavojaus patalpose leidžiama naudotis įrankiais 220V įtampos, patikimai juos įžeminus (jeigu tai numatyta konstrukcijoje) ir būtinai naudojant asmenines apsaugines priemones: dielektrines pirštines, kilimėlius, botus, kaliošus.

41. Naudojant elektrinius įrankius ar šviestuvus, jų laidai ir kabeliai pagal galimybę turi būti pakabinami. Negalima leisti laidams ir kabeliams betarpiškai liestis prie karštų metalinių, drėgnų ir tepaluotų paviršių.

42. Draudžiama naudotis raktais, kurie neatitinka varžtų ir veržlių dydžių, su išsidėvėjusiais kraštais, dėti tarpiklius, mušti plakatu per raktą, pailginti vieną raktą kitu ar vamzdžiu.

43. Draudžiama drožles, dulkes pūsti burna ir valyti rankomis.

44. Draudžiama naudoti asmeninius ar bendradarbių atneštus nepatikrintus, neišbandytus elektros įrankius, mašinas.

45. Įrankiai, apšvietimo prietaisai ir kiti srovės imtuvai į tinklą jungiami tik tam skirtais aparatais ir prietaisais.

46. Gręžiant detales elektrine gręžimo mašinėle, jas būtina patikimai įtvirtinti.

47. Svertai, kaip ir kiti įrankiai, turi būti inventoriniai ir saugojami sandėlyje. Negalima vietoje svertų naudoti atsitiktinių daiktų.

48. Draudžiama apdoroti šlapias ir apledėjusias detales ir ruošinius su elektriniu elektros įrankiu.

V. Darbuotojo veiksmai avariniais (ypatingais) atvejais

49. Susidarius pavojingoms, avarinėms situacijoms ar sugedus mechanizmams, įrengimams, technologinei įrangai nedelsiant reikia nutraukti darbus, perspėti apie pavojų dirbančiuosius, pranešti darbdaviui.

50. Elektrinius įrenginius gesinti tik juos atjungus nuo maitinimo šaltinio.

51. Pastebėjus žmogų, prisilietus prie elektros srovės, reikia nedelsiant atlaisvinti jį atjungiant srovę artimiausiu išjungėju. Jei to padaryti negalima, nukentėjusįjį reikia atlaisvinti naudojantis apsauginėmis dielektrinėmis priemonėmis, kol atvyks greitoji pagalba, esant būtinumui, nukentėjusiam nedelsiant reikia daryti dirbtinį kvėpavimą ir netiesioginį širdies masažą.

52. Gaisro atveju nedelsiant pranešti priešgaisrinei apsaugai, bei tuo metu pradėti gaisrą gesinti savo jėgomis ir būtinai pranešti darbdaviui.

VI. Darbuotojo veiksmai, baigus darbą

53. Visas mašinas ir mechanizmus atjungti nuo elektros tinklo, nuvalyti.
54. Technologinę įrangą, tarą, darbo įrankius nuvalyti.
55. Sutvarkyti darbo vietą, nuvalyti ir pašalinti šiukšles ir medžiagų atliekas, išvalyti spec. rūbus ir individualias apsaugos priemones.
56. Nuvalyti nuo įrankių dulkes, tepalą ir t.t.
57. Patikrinti, ar nepažeista kabelio izoliacija; patikrinti apsaugines priemones.
58. Perduoti įrankius asmeniui, atsakingam už jų saugojimą.
59. Nusiplauti veidą ir rankas šiltu vandeniu su muilu, esant galimybei nusiprausti po dušu.
60. Apie iškilusius trūkumus pranešti darbdaviui.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

ŽEMO SLĖGIO GARO IR VANDENS ŠILDYMO KATILŲ KŪRIKO 8162 (profesijų prog. kodas) SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 8

I. Bendroji dalis

1. Žemo slėgio garo ir vandens šildymo katilų kūrikui (toliau – kūrikas), nesilaikančiam šios instrukcijos reikalavimų, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir padarinius.

2. Dirbti kūriku gali ne jaunesnis kaip 18 m. asmuo, pasirengęs pagal atitinkamą programą ir turintis kvalifikacijos pažymėjimą, pasitikrinęs sveikatą, išklausęs įvadinį saugos ir sveikatos instruktažą ir instruktažą darbo vietoje. Kūriko žinios tikrinamos katilus rekonstravus ar pradėjus kūrenti kitos rūšies kurą, taip pat kasmet pakartotinai.

3. Kūrikas privalo:

3.1. savavališkai neišjungti, nekeisti ir nešalinti darbo priemonėse, įrenginiuose, pastatuose įrengtų darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos įstatų, juos tinkamai naudoti ir apie gedimus pranešti vadovui;

3.2. tinkamai naudoti kolektyvines ir asmenines apsaugos priemones;

3.3. darbo priemones naudoti pagal jų dokumentuose (pasuose), šioje instrukcijoje nurodytus reikalavimus;

3.4. nedelsdamas pranešti vadovui apie padėtį darbo vietose, patalpose, kuri, jo įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai, taip pat darbuotojų saugos ir sveiktos reikalavimų pažeidimus, kurių pats pašalinti negali arba neprivalo;

3.5. bendradarbiauti su darbuotojais, įstaigos vadovu įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus ir priemones;

3.6. pagal galimybes bei turimas žinias imtis priemonių traumų, ūmių apsinuodijimų, avarijų priežastims pašalinti, apie tai nedelsdamas pranešti vadovui;

3.7. nustatytąja tvarka pasitikrinti sveikatą;

3.8. pranešti vadovui apie darbo metu gautas traumas, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus;

3.9. laikytis įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, darbe nevartoti alkoholinių gėrimų bei narkotinių medžiagų, rūkyti tik tam skirtose vietose;

3.10. laikytis asmens higienos reikalavimų, prižiūrėti, kad švarūs būtų darbo drabužiai bei apavas, rankas plauti tik tam skirtomis priemonėmis.

4. Kūrikas turi teisę:

4.1. reikalauti, kad vadovas sudarytų saugias ir sveikas darbo sąlygas, įrengtų kolektyvines apsaugos priemones, aprūpintų asmeninėmis apsaugos priemonėmis;

4.2. sužinoti iš vadovo, apie darbo aplinkoje esančius sveikatai pavojingus ir kenksmingus veiksnius;

4.3. susipažinti su sveikatos tikrinimų rezultatais. Jeigu su jais nesutinka, sveikatą pasitikrinti pakartotinai;

4.4. tartis su vadovu dėl darbo sąlygų gerinimo;

4.5. atsisakyti dirbti, kai kyla pavojus sveikatai ir gyvybei;

4.6. įstatymu nustatyta tvarka reikalauti, kad būtų atlyginta žala, padaryta sveikatai dėl nesaugių darbo sąlygų;

4.7. iškilus klausimams dėl saugos ir sveikatos, kreiptis į vadovą, Valstybinę darbo inspekciją ar kitą valstybės instituciją.

5. Kūrikas turi laikytis priešgaisrinės saugos taisyklių. Žinoti, kur darbo vietoje laikomos gaisro gesinimo priemonės, mokėti jomis naudotis, vengti veiksmų, galinčių sukelti gaisrą.

6. Kūriko darbo laikas negali būti ilgesnis kaip keturiasdešimt valandų per savaitę. Kasdieninio darbo trukmė neturi viršyti aštuonių valandų. Ilgiausias darbo laikas, įskaitant viršvalandžius, neturi viršyti keturiasdešimt aštuonių valandų per savaitę. Išimtys gali būti nurodytos įstatymuose, Vyriausybės nutarimuose ir kolektyvinėse sutartyse.

II. Profesinės rizikos veiksniai. Saugos priemonės nuo jų poveikio

7. Pagrindiniai profesinės rizikos veiksniai kūriko darbo vietoje:

7.1. elektros srovė;

7.2. aukšta temperatūra;

7.3. sprogiosios medžiagos;

7.4. netvarkingi įrenginiai, įrankiai bei pagalbinis inventorius;

7.5. netvarkinga, nepakankamai apšviesta darbo vieta;

7.6. triukšmas;

7.7. oro užterštumas;

7.8. katilų eksploatavimo instrukcijos nesilaikymas.

8. Saugantis elektros srovės poveikio elektros įrenginius įjungti ir išjungti tik sausomis rankomis, nenuiminėti saugos gaubtų, nuolat stebėti, ar tvarkingai įžeminti elektros varikliai ir jų korpusai.

9. Apšvietimas prie maitinimo įrenginių, vandens lygio stiklų privalo būti ne mažesnė kaip 50 lx, prie pakurų – ne mažesnė kaip 20 lx.

10. Asmeninės apsaugos priemonės ir jų dėvėjimo (naudojimo) laikas parenkami vadovaujantis Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis nuostatų reikalavimais.

III. Darbuotojų veiksmai prieš darbo pradžią

11. Prieš pradėdamas dirbti, kūrikas privalo:

11.1. apsirengti tvarkingais darbo drabužiais;

11.2. patikrinti:

11.2.1. ar gera katilo pakuros, purkštukų ir dūmtakių techninė būklė;

11.2.2. ar tvarkinga uždaromoji ir reguliuojamoji armatūra, gera apsauginių vožtuvų techninė būklė;

11.2.3. ar nesugedę kontroliniai matavimo prietaisai;

11.2.4. ar pakuroje nėra pašalinių daiktų;

11.2.5. ar vandens lygis atitinka katilų eksploatavimo instrukcijos reikalavimus;

11.2.6. ar per armatūrą, flanšus, angas ir t. t. neprateka vanduo;

11.2.7. ar prieš apsauginius vožtuvus ir už jų nėra aklių;

11.2.8. ar tvarkingi įrankiai ir pagalbinis inventorius;

11.2.9. ar darbo vieta tvarkinga, neužrakintos praeigos ir prieigos prie katilų;

11.2.10. ar veikia pučiamieji ventiliatoriai, pakankama trauka pakuroje;

11.2.11. apsauginės automatikos būklę, kaip ji veikia;

11.2.12. ar yra gesintuvai, dėžė su smėliu bei kitas gaisro gesinimo inventorius, ar gesintuvai užpildyti, nepasenęs gesinimo mišinys.

12. Prieš užkuriant katilą privalu išvėdinti pakuras ir dūmtakius. Vėdinti ne mažiau kaip 10 – 15 min.

IV. Darbuotojo veiksmai darbo metu

13. Katilą paruošti, jį užkurti, užgesinti leidžiama tik vadovaujantis katilo eksploatavimo instrukcija (ji privalo būti pakabinta kūriko darbo vietoje).

14. Katilas privalo būti įkuriamas per nustatytą laiką. Ugnis ir trauka tuo metu privalo būti silpnesnė, apsauginis vožtuvas atidarytas, o garo ventilis užsuktas. Visas katilo dalis privalu įkaitinti tolygiai, laiku įjungti įrenginį vandeniui apatiniame katilo būgne šildyti.

15. Katilą įkuriant veržti katilo liukų varžtus leidžiama tik naudojant nepailgintus raktus. Veržti reikia atsargiai. Katilų, kurių darbinis slėgis neviršija 6 atm, varžtus leidžiama veržti, kai slėgis katile yra ne didesnis kaip 50 proc. darbinio.

16. Įkuriant privalu stebėti specialius rodiklius (reperius) – ar tolygiai katilo dalys pailgėja.

17. Deglą iš pakuros ištraukti tik tuomet, kai degimas pakuroje tampa pastovus. Jei katilas turi kelis degiklius ir purkštuvus, juos užkurti paeiliui. Jeigu kuras neužsidega (ir tais atvejais, kai degant ugnis savaime užgęsta), deglą iš pakuros ištraukti. Pakurą ir dūmtakius ne mažiau kaip 10 – 15 min. vėdinti. Nustačius priežastį, dėl kurios kuras neužsidegė, ją pašalinti ir katilą kurti iš naujo.

18. Kūrikas turi prižiūrėti, kad būtų tvarkingi katilai ir visi katilinės įrenginiai.

19. Katiluose palaikyti reikiamą vandens lygį, stebėti, kad jis katile nenukristų žemiau arba nepakiltų aukščiau leistinojo.

20. Tikrinti, ar nesugedęs manometras, ar jo rodmenys teisingi, prapūsti vandens lygio rodykles reikia ne rečiau kaip kartą per parą.

21. Ar veikia apsauginiai vožtuvai, tikrinama prapučiant, taip pat ne rečiau kaip kartą per parą. 28 p. ir šiame punktuose minimų tikrinimų rezultatus būtina įrašyti į žurnalą.

22. Jeigu norima padidinti katilo našumą, būtina:

22.1. padidinti trauką;

22.2. pradėti tiekti daugiau oro

23. Jeigu našumą norima sumažinti, būtina:

23.1. sumažinti oro kiekį;

23.2. sumažinti trauką pakuroje.

24. Remonto darbai, kuriuos reikia atlikti pakurų viduje, atliekami tik gavus paskyrą – leidimą (nurodymą).

25. Prieš pradedant katilų pakurų ir dūmtraukių remonto darbus, juos būtina gerai išvėdinti, darbo vieta turi būti gerai apšviesta.

26. Kūrikui draudžiama:

26.1. dirbti su neįžemintais kuro siurbliais ir kuro talpykla, netvarkingais kontroliniais matavimo prietaisais, su neveikiančiais ar blogai sureguliuotais apsauginiais vožtuvais, vožtuvus užpleištuoti arba papildomai apkrauti;

26.2. užkrauti praeigas, prišiukšlinti katilinę;

26.3. leisti darbo vietoje būti pašaliniams žmonėms be atsakingojo asmens leidimo.

27. Užgesinant katilą, kuris kūrenamas kietuoju kuru, būtina:

27.1. sumažinus trauką ir oro tiekimą, sudeginti pakuroje esantį kurą;

27.2. visai išjungti pučiamąjį ventiliatorių ir sumažinti trauką;

27.3. išvalyti pakurą ir bunkerį;

27.4. uždarius dūmų užsklandą, trauką visai sustabdyti.

V. Darbuotojo veiksmai avariniais (ypatingais) atvejais

28. Kūrikas nedelsdamas turi užgesinti pakurą, kai:

28.1. katile ir šildymo sistemoje smarkiai pakyla temperatūra ir slėgis (10 proc.), nors kuro tiekimas buvo sustabdytas, sumažinta trauka ir oro tiekimas, buvo tiekiama daugiau vandens;

28.2. vandens lygis katile pakyla aukščiau nustatytojo ir prapučiant jo neįmanoma sumažinti;

28.3. jei papildant katilą vandeniu vanduo ilgai nepasirodo plėtimosi indo signaliniame vamzdyje;

28.4. jei smarkiai prateka vanduo;

28.5. neveikia katilo kaitinimo įrenginiai;

28.6. nustoja veikti visi vandens lygį rodantys prietaisai;

28.7. nustoja veikti daugiau kaip 50 proc. apsauginių įtaisų;

28.8. kai dujos dūmtakiuose sproginėja;
28.9. užsidega suodžiai ir į dūmtakius patekęs kuras;
28.10. kai katilas arba jo dalys perkaitintos iki raudonumo.
29. Įvykus nelaimingam atsitikimui, nukentėjusiajam suteikti pirmąją medicinos pagalbą, prireikus iškviesti gydytoją, apie įvykį pranešti vadovui. Išsaugoti nepakeistą nelaimingo atsitikimo vietą, jei tai negresia darbuotojų ar aplinkinių žmonių sveikatai bei gyvybei.
30. Pastebėjus gaisrą, nedelsiant apie tai pranešti ugniagesiams ir vadovui, gesinti gaisro židinį turimomis gesinimo priemonėmis.

VI. Darbuotojo veiksmai baigus darbą

31. Baigęs darbą, kūrikas privalo:
31.1. sutvarkyti darbo vietą, įrankius sudėti į tam skirtą vietą;
31.2. nusiplauti veidą ir rankas šiltu vandeniu su muilu, jeigu yra galimybė, nusiprausti po dušu;
31.3. tvarkingai susidėti darbo drabužius į spintelę.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

VALYTOJO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 9

I. Bendroji dalis

1. Patalpų valytojui, pažeidusiam šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.

2. Dirbti patalpų valytoju leidžiama ne jaunesniam kaip 18 metų asmeniui nustatyta tvarka pasitikrinusiam sveikatą ir turinčiam asmens medicininę knygelę, išklausiusiam įvadinį instruktavimą ir instruktavimą darbo vietoje, įsisavinusiam jų turinį ir pasirašiusiam atitinkamų instruktavimų registravimo žurnaluose.

3. Valytojas, dirbantis su elektros prietaisais (dulkių siurbliais, grindų blizgintuvais ir pan.), turi būti supažindintas su elektrosaugos reikalavimais, šių prietaisų eksploatacinėmis instrukcijomis (kurių pagrindiniai reikalavimai turi būti išdėstyti šioje instrukcijoje).

4. Patalpų valytojas privalo:

4.1. laikytis patvirtintų įstaigos vidaus tvarkos taisyklių;

4.2. žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus;

4.3. esant reikalui suteikti pirmąją medicinos pagalbą, kaip buvo nurodyta įvadinio instruktavimo metu, žinoti, kur yra artimiausia pirmosios medicinos pagalbos vaistinėlė;

4.4. darbo vietoje nerūkyti. Rūkyti ir valgyti leidžiama tik tam tikslui skirtose vietose;

4.5. darbe nenaudoti alkoholinių gėrimų ir narkotinių medžiagų bei nedirbti apsvaigusiam nuo jų;

4.6. valymo metu neužgriozdinti (perstumiant baldus ir pan.) praėjimų, pravažiavimų;

4.7. rūpintis savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata vadovaujantis savo žiniomis ir darbdavio duotais nurodymais;

4.8. pačiam nešalinti naudojamos technikos gedimų;

4.9. nedelsiant informuoti darbdavį apie situaciją darbo ar kitose įstaigos vietose, kuri, jūsų įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai;

4.10. informuoti darbdavį apie darbo metu pačiam ar kitų gautas traumas, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus;

4.11. suteikti pirmąją medicinos ar kitokią pagalbą nukentėjusiajam, iškviesti greitąją medicinos pagalbą;

4.12. įvykus nelaimingam atsitikimui, darbo vietą ir įrenginių būklę, iki nelaimingas atsitikimas bus pradėtas tirti, palikti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu;

4.13. žinoti, kur yra gaisro gesinimo priemonės, ir naudotis jomis taip, kaip buvo nurodyta įvadinio instruktavimo metu bei gaisro gesinimo priemonių stende;

4.14. vengti veiksmų, galinčių sukelti gaisrą;

4.15. chemines priemones, skirtas patalpoms valyti, laikyti uždaruose induose ir vėdinamoje patalpoje.

5. Laikytis asmeninės darbo higienos reikalavimų:

5.1. dirbti tik su darbo drabužiais ir asmeninės apsaugos priemonėmis, kurias turi išduoti darbdavys;

5.2. rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones, laiku pranešti darbdaviui apie jų susidėvėjimą, užterštumą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

5.3. draudžiama suteptas rankas valyti skiedikliais: acetonu, naftos produktais ir kitomis ne prausimuisi skirtomis priemonėmis.

6. Patalpų valytojas turi teisę:

6.1. reikalauti, kad darbdavys užtikrintų darbuotojų saugą ir sveikatą, įrengtų kolektyvinės apsaugos priemones, aprūpintų asmeninės apsaugos priemonėmis;

6.2. sužinoti iš darbdavio apie darbo aplinkoje esančius sveikatos kenksmingumus ir pavojingus veiksnius;

6.3. atsisakyti dirbti, kai kyla pavojus gyvybei ar sveikatai;

6.4. įstatymų nustatyta tvarka reikalauti, kad būtų atlyginta žala, padaryta sveikatai dėl nesaugių darbo sąlygų;

6.5. iškilus klausimams dėl saugos ir sveikatos kreiptis į darbdavį, Valstybinę darbo inspekciją.

7. Darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti, jeigu darbdavys nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais:

7.1. darbuotoja ar darbuotojas neapmokyti saugiai dirbti;

7.2. kai sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai tęsiamas darbas;

7.3. kai dirbama pažeidžiant technologinius reglamentus;

7.4. kai dirbama neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių arba darbuotojas neaprūpintas asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis; kitais atvejais, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai, gyvybei.

II. Profesinės rizikos veiksniai. Saugos priemonės nuo jų poveikio

8. Pavojingi veiksniai dėl kurių pasireiškimo darbe gali kilti pavojus patalpų valytojų sveikatai:

8.1. Žmogaus griuvimas:

8.1.1. dėl įstaigos teritorijos kelių, prieigų, takelių pėstiesiems slidumo žiemos metu;

8.1.2. dėl grindų slidumo patekus ant jų tepalams, išsiliejus įvairiems skysčiams, maisto atliekoms, taukams;

8.1.3. dėl grindų, takelių pėstiesiems, kelių nelygumų;

8.1.4. dėl nepakankamo darbo vietos apšvietimo;

8.1.5. dėl judėjimo keliuose ar praėjimuose pasitaikančių daiktų, vamzdynų, įrenginių;

8.1.6. dėl grindų pereinant iš vienos patalpos į kitą aukščių skirtumo.

8.2. Žmogaus nukritimas iš aukščio: nuo kopėčių, aikštelių, nuo įvairių paaukštinimo priemonių, nuo palangių, nuo atsitiktinių daiktų ir pan.;

8.3. Žmogaus nukritimas į gylį: dėl atvirų angų, duobių, šulinių neuždengimo ar neaptvėrimo;

8.4. Veikiantis įrenginys, mechanizmas: dėl įrenginių pavojingos zonos (besisukančių įrenginių, mechanizmų dalių, movų, velenų, ventiliatorių menčių, transporterių velenų ir ritinėlių) neuždengimo ar neaptvėrimo valytojui gali kilti pavojus būti užkliudytam ir sužalotam. Neaptverti ventiliatoriai su oro srautu įtraukia darbuotojo aprangą, o su ja ir žmogaus kūno dalis, o galingi ventiliatoriai įtraukia ir mentėmis mirtinai sužaloja žmogų. Be to, valant patalpas šalia veikiančių įrengimų dėl netinkamo, t.y. vien tik liuminescencinio apšvietimo, galima patirti stroboskopinį efektą (regėjimo apgaulę, kai atrodo, kad nesisuka besisukančios įrengimo dalys). Todėl prie veikiančio įrenginio apšvietimas negali būti vien liuminescencinis, turi būti mišrus su kaitinimo lemputėmis;

8.5. Daiktų, ruošinių, prekių kritimas iš aukščio: nuo lentynų, stelažų, kėlimo įrenginių, rietuvių, paaukštinimo priemonių dėl netinkamo ir nesaugaus jų padėjimo, užkabinimo ant kėlimo mechanizmų kablio; dėl atsirėmimo į nestabiliai sukrautą rietuvę;

8.6. Daiktų, prekių, ruošinių, taros virtimas: dėl daikto ar kitokio krovinio svorio centro pasikeitimo jį keliant, nešant, stumiant, traukiant (pvz.: stumiant, traukiant baldus, nešant indą su vandeniu);

8.7. Aštrūs daiktai:

8.7.1. dėl daiktų įpakavimo taros briaunų aštrumo;

8.7.2. dėl įrankių medinių kotų įsikilimų, aštrumo;

8.7.3. dėl sudužusios stiklo taros, sudužusių stiklinių, keraminių gaminių aštrumo;

8.7.4. dėl langų, vitrinų stiklų įtrūkimo, nepatikimo įtvirtinimo yra pavojus įsipjauti, įsidurti, įsivaryti rakštį.

8.8. Kliuvinys: judėjimo keliuose pasitaikantys daiktai, įrenginiai, baldai su aštriais kampais, išsikišantys vamzdynai, įrengimai, laiptų aukščių skirtumai kelia pavojų užkliūti ir būti sužalotam;

8.9. Birios medžiagos: atviri grūdų, cemento, pjuvenų ir kitų birių medžiagų, sėmenų aruodai, bunkeriai kelia pavojų nuskęsti juose ir uždusti;

8.10. Transporto priemonė: patalpų valytojui einant arti transportui skirtų kelių ir nenustatytose, nepažymėtose teritorijos vietose kyla pavojus būti užkliudytam ir sužalotam transporto priemonės (automobilio, autokrautuvo ir kt.);

8.11. Sprogimas: galimas degių dujų, kalcio karbido sandėliuose, acetileno generatorinėse įėjus į juos dėvint avalynę, drabužius, galinčius sukelti kibirkščiavimą, rūkant, naudojantis atvira liepsna arba esant netinkamai elektros instaliacijai, pajutus dujų kvapą degant degtukus, naudojant atvirą ugnį, įjungiant ar išjungiant elektros prietaisus;

8.12. Kontaktas su elektros srove: prisilietus prie veikiančių elektros įrenginių, įtampą turinčių neizoliuotų srovinių dalių, neįžemintų staklių, technologinių įrenginių yra pavojus gauti elektros srovės poveikį, dažniausiai mirtiną;

8.13. Smurtas: valant patalpas, kur saugomos brangios prekės, yra pavojus būti užpultam ir sužalotam plėšikaujančių asmenų. Į tokias patalpas įėjus būtina užsirakinti (tai sprendžia darbdavys);

8.14. Gyvūnas: galimi nepriristų šunų, saugančių įmonės teritoriją, užpuolimai;

8.15. Augmenija: kurios sultys ar syvai paveikia odą, atsiveria ilgai ne negyjančios žaizdos.

9. Kenksmingi veiksniai, kurie veikdami patalpų valytojo sveikatą, gali sukelti ligą ar profesinę ligą, kurios ilgalaikis poveikis gali būti pavojingas net gyvybei.

10. Fizikiniai veiksniai:

10.1. Triukšmas: dėl dirbančių mechanizmų, suspausto oro keliamo triukšmo galimi klausos pažeidimai (pvz.: valant prie kompresorių, galingų ventiliatorių);

10.2. Cheminiai veiksniai: atsižvelgiant į valomą patalpą ir ten saugomas medžiagas patalpų valytoją gali veikti dulkės (metalų, medienos, kietų mineralų, augalinės ir gyvulinės kilmės, asbesto ir pan.) nuodingos ir ėdančios medžiagos (toksinės, korozinės, kaustikinės, naudojamos patalpoms valyti, dezinfekuoti). Dėl tokių medžiagų patekimo ant odos, į kvėpavimo takus yra pavojus susirgti odos, kvėpavimo takų ligomis ar apsinuodyti. Tokių medžiagų laikymo vietoje turi būti atitinkamų neutralizavimo ir nukenksminimo priemonių (boro rūgšties, sodos, kalkių ir pan.). Negalima naudoti valymo priemonių, nenurodytų instrukcijoje.

11. Darbo sunkumas: keliant, stumiant, traukiant daiktus galimi pasitempimai, išvaržos, dėl priverstinės (nepatogios) darbo pozos, pvz.: dirbant ilgai iškėlus rankas arba pasilenkus, kyla pavojus susirgti raumenų ir kaulų ligomis.

12. Patalpų valytojui, atsižvelgiant į jo darbo aplinkoje nustatytas rizikas ir vadovaujantis Nemokamai išduodamų darbuotojams asmeninių apsauginių priemonių sąrašu, turi būti išduotos šios asmeninės apsauginės priemonės: galvos apsauginis apdangalas (kepurė, beretė ir pan.), triukšminis kamštis, įdėklas, apsauginiai akiniai (nurodant paskirtį), respiratorius (nuo dulkių, nuo aerozolio), pirštinės (koks žymuo, nuo ko apsaugo (rūgščių, šarmų ir pan.), chalatas (koks žymuo, nuo ko apsaugo (rūgščių, šarmų ir pan.), batai (nuo ko apsaugo (rūgščių, šarmų, slidumos, tepalų ir pan.) ir t.t.

Jeigu asmeninių apsauginių priemonių naudojimas yra sudėtingas, reikalauja tam tikrų žinių, būtina jomis išmokyti naudotis ir pagrindinius reikalavimus įrašyti į darbų saugos instrukciją.

III. Patalpų valytojo veiksmai prieš darbo pradžią

13. Prieš pradėdamas darbą patalpų valytojas privalo:

13.1. apsivilkti darbo drabužius, apsimauti pirštines, užsisegti chalato ar kito drabužio visas sagas. Drabužiai neturi trukdyti judesių ir neturi būti laisvi, kad negalėtų būti įtraukiami besisukančių mechanizmų;

13.2. Valant cheminių ar dulkančių medžiagų sandėliavimo patalpas užsidėti respiratorių ar dujokaukę, kurios filtro dėžutės pažymėjimas atitiktų individualius poreikius, esamos medžiagos

koncentraciją ir pan. Užsidėjus dujokaukę nepamiršti atidaryti filtro dėžutės vožtuvo, kitaip pritrūks oro, ir baigus ja naudotis – užkimšti;

13.3. Patikrinti darbo įrankių (šepečių, kibirų, šluotų, dulkių siurblių, grindų blizgintuvų) tvarkingumą. Įsitikinti, ar nepažeista elektros buitinės technikos laidų izoliacija, ar nepažeisti elektrinių prietaisų korpusai, kištukiniai lizdai (rozetės), šakutės, valdymo mygtukai. Kai yra bent vienas iš minėtų pažeidimų, dirbti tokiais elektriniais prietaisais draudžiama;

13.4. Įrankių mediniai kotai turi būti lygūs, be įskilimų, šepečio kotas turi būti ne ilgesnis kaip 1,5 m.;

13.5. Patikrinti, ar valomų langų, vitrinų stiklai neįtrūkę, nesudužę, ar patikimai įtvirtinti langų stiklai ir rėmai. Jei yra minėtų pažeidimų, langų nevalyti ir darbdaviui.

IV. Patalpų valytojo veiksmai darbo metu

14. Prieš plaunant grindis reikia kėdes (tarnybinėse patalpose) sustatyti taip, kad būtų patogu prieiti ir išvalyti sunkiau prieinamas, pasiekiamas vietas (po stalais, radiatoriais, už spintų, patalpų kampus) ir pan.

15. Vandenį į kibirą iš čiaupo pilti per guminę lanksčią žarną. Vandens į kibirą pilti ne daugiau kaip ¾ jo tūrio, kad nešant kibirą vanduo nesilaistytų. Vandenį plovimui naudoti šiltą, o ne karštą, kitaip nusiplikinsite rankas.

16. Šepečius, šluotas, kibirą su vandeniu, chemines plovimo, valymo priemones įstatyti į tam skirtus vežimėlio lizdus.

17. Grindis prieš plaunant iššluoti arba išsiurbti dulkių siurbliu, nes gali būti aštrių skeveldrų, kurios, gręžiant skudurą, gali sužaloti rankas.

18. Grindis plauti ant šepečio užvyniotu skuduru, grindų šluoste arba tam specialiai skirta kutuota šluota, arba grindų plovimo šepečiu.

19. Išplautas grindis sausai iššluostyti skuduru ar drėgmę sugeriančia kempine.

20. Plaunant laiptines kibirą su vandeniu statyti ant viršutinių laiptų pakopos.

21. Vonioms, tualetams, praustuvams, unitazams valyti naudoti specialias dezinfekuojamąsias priemones, mūvint gumines pirštines.

22. Valant langus, baldus, karnizus, kabinant užuolaidas naudoti specialias skečiamąsias kopėčias, kurias tuo metu turi prilaikyti kitas asmuo. Taip pat galima naudoti aikšteles ar kitas paaukštinimo priemones, kurios būtų reikiamo aukščio su tvirtais aptvarais (turėklais), kuriuos sudaro papėdės lentelė, porankiai ir viduriniai tašeliai.

23. Valant langus nuo grindų naudoti šepečius pailgintais kotais.

24. Aukštų statinių langų stiklus valyti nuo pastolių ar nuo tam skirtų kėlimo bokštelių gali tik tam specialiai apmokytas personalas.

25. Valyti dulkes nuo baldų, kitų daiktų dulkių šluostėmis, surenkančiomis dulkes padedant elektrostatiniam efektu. Valant dulkes nuo lubų, karnizų naudoti apsauginius akinius.

26. Valyti dulkes nuo šviestuvų, stalinių elektros lempų galima tik išjungus jas iš elektros tinklo.

27. Pernešti elektrinius prietaisus galima tik paėmus juos už rankenos, tempti juos už elektros laido draudžiama.

28. Draudžiama: valyti nestabilius objektus; lipti ant skečiamųjų kopėčių viršaus, nepaliekant 1 m atstumo iki viršutinio kopėčių skersinio; remti kopėčias ir pačiam remtis į langų stiklus; naudoti neišbandytas ir netvarkingas kilnojamas kopėčias; laikytis už langų rankenų; lipti ir stovėti ant šildymo, santechnikos įrenginių, atsitiktinių daiktų (dėžių, bidonų ir pan.); valyti patalpas ir langų stiklus degiais ar nežinomos paskirties skysčiais, rūgštimis; drėgnu skuduru arba drėgnomis rankomis liesti elektros laidus, šakučių lizdus, elektros prietaisų valdymo mygtukus, elektros įrenginius; atidarinėti paskirstymo dėžutes ir skydelius; liesti rankomis arba įrankiais veikiančius įrengimus ir jų dalis; užminti ant grindų ar ant žemės gulinčius perkeliamus elektros laidus; rankomis semti stiklus, išsiliejusius skysčius, pabirusias medžiagas.

29. Šiukšles semti su šluota ir specialia semtuve.

30. Šiukšles išpilti į specialias šiukšlių dėžes, konteinerius. (Jeigu yra konteineriai atskirų atliekų rūšims – šiukšles pilti į atitinkamą šiukšlių konteinerį.) Jei konteineriai turi dangčius, turi būti įrengti dangčių fiksatoriai (laikikliai), kad, pakėlus dangtį, jis nuo savo svorio nekristų ir nesužalotų. Esant greiferiniam konteineriui, negalima lipti į jo vidų.

V. Patalpų valytojo veiksmai avariniais (ypatingais) atvejais

31. Pastebėjus bet kokius gedimus, sutrikimus, nesklandumus, trūkumus, darbuotojas turi atitinkamai pranešti darbdaviui, padalinio vadovui.

32. Susidarius avarinei situacijai ar pastebėjus, kad gali įvykti avarija, nutraukti darbus, nedelsiant apie tai pranešti darbdaviui.

33. Įvykus avarijai, pasireiškus profesinei ligai, nukentėjusiajam suteikti pirmąją medicinos pagalbą, esant reikalui, iškviesti gydytoją, nuvežti į gydymo įstaigą, išsaugoti nepaliestą įvykio vietą, jeigu tai negresia dirbančiųjų ar aplinkinių žmonių gyvybei ir sveikatai, apie įvykį pranešti darbdaviui.

34. Kilus gaisrui, apie jį pranešti darbdaviui, esant reikalui ugniagesiams, gaisro židinį gesinti turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis (gesintuvais, smėliu ir pan.);

35. Elektros įrenginius, instaliaciją gesinti tik atjungus įtampą. Angliarūgštiniu gesintuvu galima gesinti elektros įrenginius, kurių įtampa iki 1000 V.

36. Pajutus dujų kvapą išvėdinti patalpas, atidarant patalpų duris, langus; jei nėra pavojaus sprogimui - įjungti ventiliaciją (įjungimo metu atsiranda kibirkštis, dėl ko susikaupęs patalpoje dujų ir oro mišinys gali sprogti). Apie tai pranešti darbdaviui.

VI. Patalpų valytojo veiksmai baigus darbą

37. Uždaryti langus, išjungti elektros prietaisus, įrengimus, apšvietimą ir pan.

38. Sutvarkyti darbo įrankius: padėti juos į tam skirtą vietą. (Jei yra būtinybė užrakinti.) Naudotus skudurus, kempines išplauti ir padžiauti.

39. Baigus darbą su dezinfekuojamaisiais skiediniais būtina nuplauti gumines pirštines su muilu, nenusimovus jų nuo rankų. Nuo rankų nusimauti tik švarias pirštines. Asmenines apsaugines priemones padėti į jų saugojimo spintelę.

40. Nusiplauti rankas ir veidą muilu, jeigu yra galimybė, išsimaudyti po dušu.

41. Apie visus darbe pastebėtus trūkumus, nesklandumus, išdaužtus langų stiklus, vitrinas, pranešti darbdaviui.

PATVIRTINTA
Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-40

TRAKTORININKO IR NUOTOLINIO VALDYMO ŽOLIAPJOVĖS OPERATORIAUS SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR. 10

I. Bendroji dalis

1. Traktorininkui, nuotolinio valdymo žoliapjovės operatorui pažeidusiam šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir padarinius.

2. Dirbti traktorininku gali nejaunesnis kaip 18 metų asmuo, specialiai pasirengęs, turintis traktorininko pažymėjimą, vairuotojo teises, pasitikrinęs sveikatą, išklausęs įvadinę saugos ir sveikatos instrukciją.

II. Saugos ir sveikatos instrukcija

3. Įstaigoje nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą.

4. Pranešti darbdaviui apie darbo metu gautas traumas, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus.

5. Laikytis įstaigos vidaus tvarkos taisyklėmis, darbe nevartoti alkoholinių gėrimų bei narkotinių medžiagų, rūkyti tik tam skirtose vietose

6. Laikytis asmens higienos reikalavimų, prižiūrėti, kad švarūs būtų darbo drabužiai bei apavas, rankas plauti tik tam skirtomis priemonėmis.

7. Traktorininkas turi teisę:

7.1. reikalauti, kad darbdavys sudarytų saugias ir sveikas darbo sąlygas, įrengtos kolektyvinės apsaugos priemonės, aprūpintas asmeninėmis apsaugos priemonėmis;

7.2. sužinoti iš darbdavio apie darbo aplinkoje esančius sveikatai pavojingus ir kenksmingus veiksnius;

7.3. susipažinti su sveikatos tikrinimo rezultatais. Jeigu su jais nesutinka, sveikatą pasitikrinti pakartotinai;

7.4. tartis su darbdaviu dėl darbo sąlygų gerinimo;

7.5. atsisakyti dirbti, kai kyla pavojus sveikatai ir gyvybei;

7.6. įstatymų nustatyta tvarka reikalauti, kad būtų atlyginta žala, padaryta sveikatai dėl nesaugių darbo sąlygų;

7.7. laikytis įstaigos vidaus tvarkos taisyklėse, nustatyto darbo ir poilsio rėžimo;

7.8. iškilus klausimams dėl saugos ir sveikatos, kreiptis į darbdavį, Valstybinę darbo inspekciją ar kitą valstybės instituciją.

8. Traktorininkas, nuotolinio valdymo žoliapjovės operatorius turi būti susipažinęs su priešgaisrinės saugos instrukcijos reikalavimais ir juos vykdyti. Žinoti, kur darbo vietoje yra gaisro gesinimo priemonės, mokėti jomis naudotis, vengti veiksmų, galinčių sukelti gaisrą. Pastebėjus gaisrą, privalo nedelsdamas pranešti ugniagesiams, darbdaviui, gesinti gaisrą būtina turimomis gesinimo priemonėmis.

III. Profesinės rizikos veiksniai. Saugos priemonės nuo jų poveikio

9. Pagrindiniai profesinės rizikos veiksniai traktorininko ir nuotolinio valdymo operataoriaus darbo vietoje yra:

9.1. aukšta temperatūra (įkaitusios technikos dalys);

9.2. chemikalai, išmetamosios dujos;

9.3. elektros srovė;
9.4. netvarkinga darbo vieta (netinkamai apšviesta, neaptvertos pavojingos zonos);
9.5. netvarkingi įrankiai, prikabinamasis inventorius (padargai);
9.6. gaisras;
9.7. nepalankios meteorologinės sąlygos (lietus, sniegas ir pan.);
9.8. technikos avarijos,
9.9. stačios įkalnės ar nuokalnės šienaujant parko teritorijose.

10. Asmeninės apsaugos priemonės ir jų dėvėjimo (naudojimo) laikas parenkami vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintomis darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatais.

11. Traktoriaus kabinoje turi būti pirmosios pagalbos vaistinėlė, fiksuojamojo tvarsčio komplektas ir gesintuvas.

12. Traktorius, nuotolinio valdymo žoliapjovė ir jo įranga turi atitikti atliekamo darbo pobūdį ir būti tinkamu naudoti. Judamosios dalys, prie kurio gali prisiliesti žmogus, turi būti su saugos gaubtais.

13. Traktorius turi būti su garso ir šviesos signalizacija. Ant jo arba darbo zonoje turi būti pakabinti įspėjamieji užrašai, saugos ir sveikatos apsaugos ženklai ir plakatai.

IV. Darbuotojo veiksmai prieš darbo pradžią

14. Prieš pradėdamas dirbti, traktorininkas ar nuotolinio valdymo žoliapjovės operatorius privalo :

14.1. įsitikinti, kad yra traktoriaus pasas, eksploatavimo instrukcija ir inventorinis numeris, kuris registruojamas specialiame apskaitos ir periodiniame apžiūros žurnale;

14.2. apsirengti darbo drabužiais ir, jeigu reikia, pasiruošti asmenines apsaugos priemones;

14.3. patikrinti technikos: stabdžius, vairą, garso ir šviesos signalizaciją, žibintus, langо valytuvus, kaip prikabinta priekaba ir t. t. Pradėti dirbti galima tik techniškai tvarkingu traktoriumi ar , nuotolinio valdymo žoliapjove;

14.4. apžiūrėti darbo vietą, patikrinti, ar ji atitinka saugos ir sveikatos reikalavimus;

V. Darbuotojo veiksmai darbo metu

15. Užvesti variklį galima tik įsitikinus, kad pavaros perjungimo rankenėlė neutralioje padėtyje ir įjungtas rankinis stabdys.

16. Draudžiama dirbti:

16.1. kai pro galvutės tarpiklį nuteka tepalas;

16.2. su netvarkingomis padangomis arba kai slėgis jose nepakankamas;

16.3 su netvarkingais vikšrais;

16.4. kai netvarkingi stabdžiai, šviesos ir garso signalizacija;

16.5. esant neblaiviam arba apsvaigusiam nuo narkotinių medžiagų.

16.6. kai veikiant žolės pjovimo ar smulkinimo agregatui netoliese vaikšto pašaliniai žmonės;

17. Draudžiama išlipti ar įlipti į važiuojantį traktorių. Važiuojant kabinos durelės turi būti uždarytos.

18. Užvedant variklį žiemą, į radiatorių pilamas karštas vanduo. Šildyti variklį litavimo lempa arba atvira ugnimi draudžiama.

19. Saugantis nudegimo, perkaitusio variklio radiatoriaus dangtelis atidaromas su pirštinėmis, o veidas atsukamas prieš vėją.

20. Draudžiama palikti veikiantį traktorių ar , nuotolinio valdymo žoliapjovę be priežiūros. Darbo pertraukos metu traktorininkas turi sustabdyti traktorių lygioje aikštelėje, išjungti variklį ir įjungti rankinį stabdį.

21. Traktorius ar nuotolinio valdymo žoliapjovė valomas, tepamas, remontuojamas specialiai tam įrengtose patalpose ar aikštelėse. Pašalinti smulkų gedimą, sutepti traktorių, atliekant konkretų darbą, galima tik patraukus jį iš judrios darbo zonos ir sustabdžius.

22. Dirbti požemine komunikacija bei elektros linija apsauginėse zonose galima tik esant darbdaviui ir turint leidimą.

23. Dirbti traktoriumi krovinio kėlimo zonoje draudžiama.

24. Draudžiama kabinoje vežti pašalinius žmones.

25. Draudžiama žmones vežti priekaboje.

26. Priekaboje atliekant krovos darbus, draudžiama išlipti iš kabinos.

27. Draudžiama krauti į priekabą krovinį, kurio svoris viršija leistiną priekabos keliamąją galią ir gabaritus.

28. Būtina signalizuoti:

28.1. išvažiuojant ir išvažiuojant iš cecho, sandėlio ir panašiai;

28.2. važiuojant atbuliniu bėgiu;

28.3. blogesnio matomumo vietose;

28.4. visais atvejais, kai slidu ar yra sužeidimo pavojus.

29. Draudžiama palikti traktorius ant bėgių ar jais važiuoti.

VI. Darbuotojo veiksmai avariniais (ypatingais) atvejais

30. Pastebėjus, kad gali įvykti nelaimingas atsitikimas ar avarija, nedelsiant nutraukti darbus ir apie tai pranešti darbdaviui.

31. Įvykus nelaimingam atsitikimui, nukentėjusiajam suteikti pirmąją medicinos pagalbą, prireikus iškviesti gydytoją, apie įvykį pranešti darbdaviui, išsaugoti nepakeistą nelaimingo atsitikimo vietą, jeigu tai negresia darbuotojo ar aplinkiniu žmonių sveikatai ir gyvybei.

VII. Darbuotojo veiksmai baigus darbą

32. Baigęs darbą, traktorininkas ar nuotolinio valdymo žoliapjovės operatorius privalo:

32.1. pastatyti traktorių ar nuotolinio valdymo žoliapjovę į skirtą vietą, išjungti variklį;

32.2. nuo traktoriaus ar ar nuotolinio valdymo žoliapjovės nuvalyti purvą, dulkes, jį apžiūrėti, pašalinti smulkius gedimus;

32.3. Žiemą išleisti vandenį iš radiatoriaus (jei aušinimo sistema užpildyta vandeniu), leisti varikliui keletą minučių veikti ir pašalinti vandens likučius iš aušinimo sistemos;

32.4. apie pastebėtus gedimus pranešti darbdaviui;

32.5. sutvarkyti darbo vietą, nuvalyti ir padėti į vietą įrankius;

32.6. nusiplauti veidą ir rankas šiltu vandeniu su muilu, jeigu yra galimybė, nusiprausti po dušu.